

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
ІНІІ інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра права та методики викладання правознавства

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

Господарське право

Перший (бакалаврський) рівень

галузь знань:	08 Право
спеціальність:	081 Право
освітньо-професійна програма:	Право
Мова навчання:	українська

УХВАЛЕНО

Рішенням кафедри права та методики
викладання правознавства
Протокол № 3 від 19 жовтня 2020 року

ЗМІСТ

1. Загальна інформація.
2. Загальна анотація до дисципліни та методичних рекомендацій.
3. Рекомендації до вивчення навчальної дисципліни.
4. Контрольні питання, тестові завдання та задачі за критеріями систематизації та спеціалізації.
5. Рекомендована література та ресурси.
6. Керівництво навчальним процесом.
7. Академічна доброчесність.

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Назва дисципліни	Господарське право
Викладач (-і)	Апаров Андрій Миколайович, д.ю.н., професор, професор кафедри
Профайл викладача (-ів)	https://law.sspu.edu.ua/media/attachments/2020/09/07/aparov.pdf
Контактний тел.	+38 095 260 11 88
E-mail:	atorney@i.ua
Консультації	https://law.sspu.edu.ua/studentam/konsultatsii-vykladachiv

2. ЗАГАЛЬНА АНОТАЦІЯ ДО ДИСЦИПЛІНИ ТА МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ

Методичні рекомендації розроблені на основі сучасних нормативних вимог, державних освітніх стандартів та інформаційних матеріалів в рамках змісту предметної тематики та призначені для студентів НН інституту історії, права та міжнародних відносин Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка та інших студентів, які виконують курсові роботи на здобуття першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Право».

Професійна підготовка бакалаврів студентів НН інституту історії, права та міжнародних відносин Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка передбачає проведення лекційних, практичних (семінарських) занять та виконання студентами самостійної роботи, що в цілому передбачає донесення студентам науково-теоретичних і практичних знань з навчальної дисципліни, набуття ними навичок практичної реалізації положень чинного законодавства, розвиток у студентів розумової діяльності й розширення їх світогляду.

Навчальна дисципліна за предметно-змістовними та цільовими параметрами є свого роду стандартом освоєння відповідної галузі правових знань, навичок, системи тощо у формі нормативних матеріалів, що в цілому сприяє реалізації освітньо-професійної програми бакалаврів права.

Об'єктивні передумови для вивчення дисципліни пов'язані з комплексом соціально-економічних, державно-управлінських, державотворчих та нормативно-творчих процесів формування організованого устрою суспільного буття українського громадянського суспільства. Зазначене стосується площини забезпечення державою соціальної орієнтації соціально-економічного прогресу української державності на легально-

правових засадах державного будівництва, розвитку різних форм і типів господарювання, потужних реформаційних процесів правового поля та деяких інших обставин.

У процесі та за результатами опанування матеріалу навчальної дисципліни студенти повинні ретельно розглянути та з'ясувати сутність і структуру системи господарського права, а також наявні дискусійні й проблемні питання.

Досягненню означеної мети сприяє зміст даних методичних рекомендацій.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою загальних компетентностей:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство.

ЗК 14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

ЗК 15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою фахових компетентностей спеціальності:

СК 7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК 8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

СК 11. Здатність визначати належні для юридичного аналізу факти.

СК 12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК 14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

СК 15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.

СК 16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначеної освітньо-професійною програмою інтегральної компетентності, а саме: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Стосовно програмних результатів навчання, то такі визначаються наступним шляхом:

Знання	ПРЗ	ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання
Уміння	ПРУ	ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел. ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми
Комунікація:	ПРК	ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю. ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему. ПРН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин
Автономія і відповідальність	ПРА	ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій. ПРН 10. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію. ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло. ПРН 13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.

		<p>ПРН 18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.</p> <p>ПРН 19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.</p> <p>ПРН 20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.</p> <p>ПРН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.</p> <p>ПРН 23. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.</p>
--	--	------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Інформаційно-програмний зміст та план лекційних і практичних занять навчальної дисципліни «Господарське право» має наступний вигляд:

Модуль 1	
Тема 1.	Вступ до господарського права України
Тема 2.	Джерела (форми) господарського права. Господарське законодавство
Тема 3.	Господарська діяльність та господарські правовідносини
Тема 4.	Підприємництво та некомерційне господарювання
Тема 5.	Публічне управління та регулювання господарської діяльності. Публічно-приватне партнерство
Тема 6.	Правовий статус суб'єктів господарювання
Тема 7.	Правовий статус підприємства
Тема 8.	Правовий статус господарського товариства
Тема 9.	Правовий статус об'єднань суб'єктів господарювання
Тема 10.	Майнова основа господарювання. Правове регулювання відносин власності та інших речових прав у сфері господарювання
Тема 11.	Ресурси у сфері господарювання
Тема 12.	Правопорушення у сфері господарювання. Господарсько-правова відповідальність
Тема 13.	Захист господарських прав та інтересів суб'єктів господарського права
Модуль 2	
Тема 14.	Вступ до Особливої (Спеціальної) частини господарського права
Тема 15.	Правові засоби та механізми інституту публічного регулювання

господарської діяльності. Інститут захисту прав споживачів
Тема 16. Інститут захисту економічної конкуренції (антимонопольно-конкурентне право)
Тема 17. Інститут відновлення платоспроможності та банкрутства
Тема 18. Спеціальні режими господарювання
Тема 19. Господарське договірне право
Тема 20. Правові засади організації та здійснення господарсько-торговельної діяльності
Тема 21. Правові засади організації та здійснення господарської будівельної діяльності
Тема 22. Правові засади організації та здійснення сільськогосподарської діяльності
Тема 23. Правові засади організації та здійснення транспортної діяльності
Тема 24. Правові засади організації та здійснення фінансової діяльності
Тема 25. Правові засади інвестування та інноваціонування господарської діяльності
Тема 26. Міжнародне економічне співробітництво та зовнішньоекономічна діяльність України

Проведення практичних (семінарських) занять та виконання студентами самостійної роботи має на меті поглиблене засвоєння теоретичних аспектів з навчальної дисципліни, а також набуття практичних навиків реалізації положень чинного законодавства.

У процесі проведення семінарських занять визначається ступінь та якість засвоєння студентами понятійно-термінологічного апарату та основних положень дисципліни, вміння розвивати конкретну тему, аналізувати і узагальнювати ключові аспекти, вирішувати конкретні ситуації у відповідності до положень чинного законодавства.

Під час проведення семінарських занять та виконання самостійної роботи прогнозується набуття студентами навиків здійснення публічних виступів, проведення дискусій, а також аналітичного та обґрунтованого підходу до розв'язання складних різного роду правових питань і відпрацювання можливих рішень у майбутній професійній діяльності.

При проведенні семінарських занять та організації самостійної роботи передбачається надання студентам методичної допомоги у закріпленні й поглибленні знань з курсу дисципліни з одночасним контролем щодо самостійного освоєння студентами наукової та навчальної літератури, а також нормативно-правових та інших актів.

Базовий аспект проведення семінарських занять, який і визначає особливості методики такого проведення, полягає в органічному та системному поєднанні теоретичних і практичних вимог, що ставляться перед студентами у процесі підготовки до цих занять. Це, в свою чергу, зумовлює використання таких способів навчання та контролю як: надання відповідей на контрольні запитання (опитування) та вирішення різного роду завдань (у т. ч. ситуаційних).

При підготовці до семінарських занять студент повинен опрацювати рекомендовану літературу і нормативний матеріал.

Проведення семінарських занять та виконання студентами самостійної роботи надає змогу здійснювати поточний контроль, що має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної правової роботи.

Підготовка до семінарських занять та виконання самостійної роботи здійснюється в рамках тематик, наведених в тематичному плані дисципліни, плані семінарських занять та плані для самостійної роботи.

Усі необхідні для підготовки до семінарських занять та виконання самостійної роботи джерела можна віднайти у списку нормативно-правових, літературних та інших джерел.

Формою контролю результатів підготовки до семінарських занять та виконання самостійної роботи є: опитування під час семінарських занять; вирішення практичних завдань і тестів; організація ділових ігор; включення питань до тестових та інших завдань (у т. ч. ситуаційних); включення питань до іспитових (екзаменаційних) білетів тощо.

Самостійне опрацювання студентами інформаційного матеріалу є однією з форм засвоєння теоретичного змісту навчальної дисципліни. Визначену тематику для самостійної роботи студенти опрацьовують під керівництвом викладача з наступним контролем. При цьому питання вказаної тематики для самостійної роботи включаються до модульних, залікових та іспитових (екзаменаційних) завдань та питань.

Окрім опанування матеріалу визначених вище тем для самостійної роботи, студентам також рекомендується:

- підготувати реферат в межах змісту тематичного плану дисципліни;
- підготувати доповідь з проблемного (-их) питання (-нь) господарського права в межах змісту тематичного плану дисципліни;
- розробити презентацію на будь-яку тему з дисципліни в рамках тем, визначених для самостійної роботи.

Реалізація даних методичних рекомендацій спрямована на досягнення та забезпечення прогнозованих параметрів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та відповідає відповідному рівню Національної рамки кваліфікацій і у цьому зв'язку – передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань відповідного рівня професійної діяльності.

В цілому успішна реалізація завдань даних методичних рекомендацій також безпосередньо спрямована на досягнення мети освітньої програми, зокрема: набуття компетентностей, необхідних для розуміння природи і функцій права, змісту його основних правових інститутів, застосування права, а також меж правового регулювання різних суспільних відносин; формування знань про: основи поведінки індивідів і соціальних груп; творення права, його тлумачення та застосування; правові цінності

принципи, а також природу і зміст правових інститутів базових галузей права; етичні стандарти правничої професії, та професійно-орієнтованих дисциплін для вирішення типових задач діяльності юриста в галузі права на відповідній посаді, сфера застосування яких передбачена відповідно до НКУ ДК 003:2010 «Класифікатор професій».

Складники даного навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни не є об'єктами авторського права, окрім тих випадків, якщо вони є творами у галузі науки, літератури та/або мистецтва, зазначеними у ст. 8 Закону України «Про авторське право та суміжні права» або у Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності.

3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Алгоритм розв'язання практичних завдань і задач, тестів та контрольних питань:

1) уважно ознайомитися з умовами поставленого завдання, враховуючи його тип (тести, контрольні питання, задачі тощо);

2) виокремити та розмежувати основні й другорядні аспекти, що мають юридичне значення для правильного розв'язання завдання;

3) з'ясувати юридичну природу правовідносин, що аналізуються, та визначити галузево-предметну специфіку правових норм, що до них застосовуються;

4) визначити правові та інші підстави для розв'язання поставленого завдання;

5) співвіднести обставини та умови завдання з правовою площиною їх вирішення;

6) сформулювати узагальнення та висновки.

Для ретельного вивчення матеріалу дисципліни слід користуватися наступними загальними методичними вказівками до кожної з тем курсу, що надасть змогу зрозуміти методику вивчення програмного матеріалу та сприятиме більш досконалому, ґрунтовному, повному та всебічному освоєнню студентами змісту дисципліни.

Загальні методичні вказівки до тем навчальної дисципліни.

Тема 1. Вступ до господарського права України

Вивчаючи запропоновану тему дисципліни, найперше слід дослідити питання системоутворюючих факторів галузей права, в т. ч. і господарського

права України як галузі права. При цьому необхідно пам'ятати, що теоретичним підґрунтям виокремлення самостійних галузей права у правовій системі України і понині залишається теорія двох критеріїв – предмету і методу правового регулювання, які і складають системоутворюючі фактори галузей права (в т. ч. і господарського права України). Відтак, необхідно докладно опанувати питання предмету та методу господарського права як галузі права.

Важливо дослідити правову природу галузі загалом, а також підстави для відмежування однієї галузі права від іншої. Для більш глибокого опанування окресленого питання доцільно розглянути його зв'язок з проблемою розмежування і взаємодії норм публічного і приватного права.

Характеризуючи системоутворюючі фактори галузі права, окрему увагу слід зосередити на такому з них як правовий режим та дослідити його значення для господарського права як галузі права.

У подальшому необхідно дослідити правові норм загалом, їх сутнісні риси, види, структуру та вже, відштовхуючись від цього, дослідити правову природу господарсько-правових норм, їх характерні ознаки, структуру, види (зокрема, за такими критеріями виділу як спосіб впливу на суб'єктів господарських відносин, їх характер, їх функції, направленість, зміст, суб'єкти їх створення, дія в просторі, дія у часі, дія за колом осіб тощо). Аналізуючи питання господарсько-правових норм, необхідно також акцентувати увагу на спеціалізованих (нетипових) нормативних приписах господарського права.

Для з'ясування юридичної природи господарського права варто розглянути історико-правові витоки його формування, здійснивши екскурс в історію становлення та розвитку цієї галузі права та законодавства в Україні та за кордоном (у контексті різних правових сімей).

Опанувавши вказані вище питання (історії, системоутворюючих факторів та норм господарського права), слід розглянути питання господарського права як галузі права, як науки та як навчальної дисципліни.

При цьому, даючи правову характеристику господарського права як галузі права, слід враховувати дискусійність цього питання (щодо самостійності чи комплексності цієї галузі права або ж взагалі заперечення її існування як галузі права). Важливо встановити співвідношення господарського права з іншими галузями права за предметом.

Розглядаючи господарське право як науку, студент має враховувати, що воно (господарське право) є галузевою (базовою) наукою юриспруденції (юридичної/правової науки).

Досліджуючи господарське право як навчальну дисципліну особливу увагу слід звернути на нормативно-правову базу регламентації цього питання (законодавство про освіту і науку).

Окреме значення для засвоєння цієї теми має дослідження системи та структури господарського права (як галузі права, як науки та як навчальної дисципліни).

Тема 2. Джерела (форми) господарського права. Господарське законодавство

При оволодінні матеріалом даної теми найперше слід дослідити питання щодо сутності та видів форм (джерел) як права загалом, так і господарського права. При цьому, вивчаючи вказані питання, студент має враховувати, що вказані правові категорії є досить різнорідними та дискусійними у правовій науці. Ретельному освоєнню підлягають такі форми (джерела) права як нормативно-правові акти, правові звичаї, правові прецеденти, нормативні правові договори.

Опановуючи питання господарського законодавства, слід мати на увазі, що останнє є основним джерелом (формою) господарського права. Надзвичайно важливим для студента є визначити та знати ознаки й критерії, керуючись якими можна відмежовувати масив господарського законодавства від інших сфер законодавства. Особливої уваги заслуговує питання системи господарського законодавства та його систематизації.

Для з'ясування юридичної природи кожного з видів форм (джерел) господарського права необхідно дослідити їх поняття, характерні ознаки та види.

Окремої уваги та правового аналізу також заслуговують документи Міжнародної Торгової Палати, а також, враховуючи останні зміни в процесуальному законодавстві, – судові рішення як джерела господарського права та акти тлумачення норм права.

Тема 3. Господарська діяльність та господарські правовідносини

Вивчаючи запропоновану тему дисципліни, у першу чергу слід дослідити питання поняття, правової природи та ознак господарської діяльності, яка є ключовою та центральною категорією господарського права.

Особливе значення для засвоєння цієї теми має дослідження питання класифікування господарської діяльності, що надасть змогу більш докладно розглянути та зрозуміти безпосередньо саму категорію господарської діяльності, її правову сутність та ознаки. При цьому основну увагу слід приділити легальній (прямо визначеній в законодавстві) класифікації господарської діяльності залежно від мети та способу її організації і здійснення (за вказаним критерієм виділяють підприємницьку (комерційну) та непідприємницьку (некомерційну) діяльність).

Вивчаючи питання галузей господарської діяльності, студентам слід звернути увагу на національну систему класифікації (в т. ч. КВЕД).

Для фундаментального опанування сутності категорії господарської діяльності необхідно розглянути питання правового режиму та базових засад її організації та здійснення. При цьому слід пам'ятати, що питання правового режиму відіграє важливу роль для кожної галузі права та законодавства, оскільки являється однією з фундаментальних та визначальних категоріальних інституцій для формування та існування правового порядку та його особливостей в тій чи іншій галузі права та законодавства.

Окрему увагу студентам слід акцентувати на питанні конституційних основ правопорядку у сфері господарювання та його зв'язку з правовим режимом і базовими засадами організації й здійснення господарської діяльності.

Досліджуючи сутність і значення господарських правовідносин, найперше слід прослідкувати зв'язок норми права з суспільними відносинами, до яких норма застосовується, що надасть змогу розкрити сутність права і його місце в житті суспільства, а також дослідити результат роботи цього зв'язку, яким є правовідносини загалом.

У контексті розуміння юридичної природи правових відносин необхідно розглянути основні спірні питання теорії правовідношення, якими, зокрема, є: співвідношення правовідношення з фактичним суспільним відношенням, що є предметом правового регулювання; структура (елементи) правовідношення; зміст поняття «об'єкт правовідношення» тощо.

Розглянувши вказані правові питання, слід опанувати питання правової природи господарських правовідносин як виду правовідносин загалом, їх сутнісні ознаки, структуру та види (за різними критеріями систематизації та класифікації, в т. ч. і легальну класифікацію господарських правовідносин, сконструйовану в господарському законодавстві).

Досліджуючи питання суб'єктного складу господарських правовідносин, господарської діяльності та господарського права, а також учасників відносин у сфері господарювання, найперше необхідно розглянути питання правової природи понять «учасник» і «суб'єкт» правовідносин, в тому числі і господарських, а також поняття правового становища (правового статусу) вказаних суб'єктів, оскільки саме в окресленій площині розкриваються ознаки та правова сутність останніх. Особливої уваги при цьому заслуговують поняття «правосуб'єктність», «правоздатність», «дієздатність», «компетенція» та «господарська компетенція».

У подальшому на основі досліджень вказаних вище питань необхідно розглянути правову природу, характерні ознаки, особливості правового

статусу суб'єктного складу господарських правовідносин, господарської діяльності та господарського права, а також учасників відносин у сфері господарювання та окрім цього, визначити сутнісні відмінності між указаними суб'єктами.

Тема 4. Підприємництво та некомерційне господарювання

Для ретельного та досконалого вивчення матеріалу цієї теми необхідно докладно дослідити наступні блоки питань:

- історія становлення, поняття, ознаки, види та функції підприємницької діяльності;
- правовий режим та базові засади здійснення підприємницької діяльності;
- обмеження та заборони щодо здійснення підприємницької діяльності;
- загальні умови організації та здійснення підприємницької діяльності;
- припинення підприємницької діяльності;
- суб'єкти підприємницької діяльності;
- поняття некомерційної господарської діяльності;
- суб'єкти некомерційної господарської діяльності;
- особливості правового режиму некомерційної господарської діяльності.

Опановуючи вказані питання, серед іншого слід користуватися методичними вказівками, що наведені вище до теми 3 «Господарська діяльність та господарські правовідносини» (з урахуванням особливостей підприємництва та некомерційного господарювання), оскільки підприємництво та некомерційне господарювання є видами господарської діяльності залежно від мети та способу організації і здійснення. При цьому слід покладатися на вже здобуту за відповідною темою («Господарська діяльність та господарські правовідносини») базу знань, вмінь та навичок.

Тема 5. Публічне управління господарською діяльністю. Публічно-приватне партнерство

Розглядаючи правові засади публічного управління господарською діяльністю, слід мати на увазі, що сама по собі господарська діяльність вимагає своєї організації та управління, що зумовлено низкою факторів (у першу чергу – публічно-приватним характером сфери господарювання і, як наслідок, – необхідністю забезпечення як публічних інтересів різних верств соціуму, держави, територіальної громади, так і приватних інтересів суб'єктів господарювання).

Даючи юридичну характеристику публічного управління господарською діяльністю, слід відзначити, що вказана правова категорія змістовно ширша від категорії управління господарською діяльністю в організаційно-господарських відносинах.

Для з'ясування юридичної природи публічного управління господарською діяльністю необхідно дослідити такі категорії: «організація господарської діяльності», «управління господарською діяльністю», «регулювання господарської діяльності» («державне господарське регулювання»).

Окрему увагу слід приділити питанню форм публічного управління господарською діяльністю та їх підвидів, зокрема господарському регулюванню (поділяється на нормативне та фінансово-економічне) та господарському нагляду (контролю).

Характеризуючи публічне управління господарською діяльністю зі сторони його суб'єктів, студентам слід розмежовувати державне управління господарською діяльністю та управління господарською діяльністю, що здійснюється органами місцевого самоврядування.

Досліджуючи питання державної економічної політики, слід мати на увазі, що остання визначає зміст державного господарського управління загалом та правовий режим господарської діяльності. Відтак, окреслені зв'язки необхідно докладно проаналізувати.

Розкриваючи сутність поняття державної економічної політики, необхідно розглянути форми її реалізації, якими є економічна стратегія та

економічна тактика. Окрему увагу слід приділити також основним напрямкам державної економічної політики. При цьому слід акцентувати увагу на тому, що економічна політика (насамперед економічна стратегія як її форма) ґрунтується на господарському прогнозуванні, а її зміст закріплюється у господарських планах. Вказані категорії та зв'язок між ними потребують докладного юридичного аналізу.

При вивченні питання державного господарського регулювання як однієї з правових форм публічного управління господарською діяльністю необхідно дослідити форми, засоби і механізми такого регулювання.

У процесі правового аналізу питання державного господарського регулювання окреме значення для засвоєння цієї тематики має опанування сутності та змісту категорії державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності як напрямку державної політики, що спрямований на вдосконалення правового регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання, недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності, що здійснюється в межах, у порядку та у спосіб, що встановлені Конституцією та законами України.

У науково-теоретичному аспекті державну регуляторну політику у сфері господарської діяльності варто розглядати як комплексну інституцію, яка частково охоплюється формою нормативного регулювання, що є видом державного господарського регулювання та полягає у створенні обов'язкових до виконання норм, котрі стосуються господарської діяльності та її суб'єктів, а також – в частині входить до управління господарською діяльністю, що здійснюється органами місцевого самоврядування.

Ведучи мову про державне господарське регулювання та державну регуляторну політику у сфері господарської діяльності, необхідно звернути

окрему увагу на заходи, що спрямовуються на дерегуляцію господарської діяльності.

Розглядаючи правові засади державного господарського нагляду (контролю) як однієї з правових форм публічного управління господарською діяльністю, необхідно дати юридичну характеристику правової природи вказаної форми (при цьому слід звернути увагу на співвідношення між собою понять «контроль» та «нагляд»); її заходів; суб'єктів здійснення; підстав, порядку та умов здійснення; повноважень її учасників; порядку оскарження та захисту прав суб'єктів господарювання під час здійснення господарського нагляду (контролю) тощо.

При вивченні питання щодо засобів державного регулювання господарської діяльності необхідно проаналізувати правову природу таких засобів, їх класифікаційні види (за різними критеріями та ознаками), правові характеристики тощо. Особливу увагу слід приділити таким засобам державного регулювання господарської діяльності як державне замовлення; ліцензування, патентування і квотування; технічне регулювання; застосування нормативів та лімітів; регулювання цін і тарифів; надання інвестиційних, податкових та інших пільг; надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій; податки. При цьому студент має пам'ятати, що окреслений перелік не є вичерпним.

Опановуючи питання управління господарською діяльністю у державному та комунальному секторах економіки, яке за своєю сутністю є структурною ланкою однієї з форм публічного управління господарською діяльністю, а саме управління поточними справами (управління у вузькому значенні як прийняття компетентним органом юридично значущих рішень для суб'єктів господарювання з оперативних питань господарського життя), у першу чергу необхідно розглянути категорії державного та комунального секторів економіки (їх поняття, характерні риси, відмінні риси (у порівнянні між собою), особливості тощо). І вже в подальшому варто більш докладно

дослідити питання самої категорії управління господарською діяльністю у державному та комунальному секторах економіки.

При вивченні питання управління господарською діяльністю органами місцевого самоврядування слід виходити з того, що основні повноваження стосовно публічного управління господарською діяльністю законодавець зосередив у компетенції органів державної виконавчої влади, що пояснюється потребами формування у державі єдиного правового та економічного простору та унітарним державним устроєм України. В процесі впровадження в Україні адміністративно-правової реформи обсяг владних повноважень органів місцевого самоврядування у сфері господарювання зростає. У теперішній час до відання місцевого самоврядування віднесено вирішення відносно невеликого переліку питань управління господарською діяльністю, що стосуються переважно господарського нагляду (контролю), які необхідно докладно дослідити.

При оволодінні матеріалом щодо питання співпраці держави/територіальної громади з приватним сектором економіки та публічно-приватного партнерства є надзвичайно важливим розглянути вказану правову категорію (співпрацю державного, комунального та приватного секторів економіки), виходячи при цьому з різних її правових характеристик та сутностей (з однієї сторони розглядаючи її як особливу форму діяльності, з іншої – виходячи з особливостей її суб'єктного складу тощо).

Окрему увагу студентам необхідно приділити питанню форм та класифікацій (за різними критеріями та ознаками) співпраці державного, комунального та приватного секторів економіки. При цьому студентам слід мати на увазі, що публічно-приватне партнерство є особливою моделлю співпраці державного, комунального та приватного секторів економіки. Даючи правову характеристику публічно-приватного партнерства, необхідно дослідити правову природу та сутність вказаної моделі, її характерні ознаки, функції, види тощо.

Тема 6. Правове становище суб'єктів господарювання

Оскільки суб'єкти господарювання є однією з груп учасників господарських правовідносин і на цій підставі їх визначають суб'єктами господарського права, то вивчати запропоновану тему дисципліни необхідно з урахуванням вже здобутих студентами знань та матеріалу щодо окремих правових аспектів теми 3 «Господарська діяльність та господарські правовідносини», а саме питання суб'єктного складу господарських правовідносин, господарської діяльності та господарського права, а також учасників відносин у сфері господарювання.

Детального юридичного аналізу потребують поняття та правова природа, види, ознаки та правове становище суб'єктів господарювання. Для фундаментального з'ясування юридичної природи та особливостей правового статусу суб'єктів господарювання слід розглянути вказані аспекти (поняття, види, ознаки, правове становище та його особливості) у площині окремих видів суб'єктів господарювання. Пропонується використовувати при цьому легальну (сконструйовану в чинному законодавстві) видову класифікацію суб'єктів господарювання, згідно якої суб'єкти господарювання поділяються на господарські організації - юридичні особи та громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

Окрему увагу слід приділити питанням утворення суб'єктів господарювання, їх державної реєстрації (загальної та спеціальної), припинення, реорганізації, ліквідації та державної реєстрації припинення. При цьому, даючи юридичну характеристику окреслених питань, студентам слід мати на увазі, що у правовій науці поняття утворення, припинення, реорганізації та деякі інші питання щодо суб'єктів господарювання є дискусійними.

У контексті вивчення тематики суб'єктів господарювання окрему увагу необхідно зосередити на дослідженні правового статусу відокремлених

підрозділів суб'єктів господарювання – юридичних осіб (філій, представництв), оскільки останні мають ряд специфічних рис та особливостей.

Для поглибленого опанування матеріалу цієї теми слід також окремо розглянути:

- питання представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності, їх поняття, ознаки, види, особливості правового статусу, порядок та умови реєстрації (як загальної, так і реєстрації в контролюючому органі щодо сплати податків і зборів);

- питання правового статусу фізичних осіб як суб'єктів підприємницької діяльності, оскільки останні мають ряд специфічних рис та особливостей свого правового становища у порівнянні з суб'єктами господарювання – юридичними особами.

Тема 7. Правове становище підприємства

При вивченні цієї теми в першу чергу слід розглянути поняття, правову природу, характерні ознаки, особливості правового статусу підприємств загалом. При цьому слід мати на увазі, що підприємство як багатопланове соціально-економічне і правове утворення має певну сукупність економічних, організаційних і юридичних ознак, за якими воно кваліфікується, по-перше, як суб'єкт господарського права, по-друге – як юридична особа, і по-третє – як господарська організація певного виду.

До змісту поняття підприємства як суб'єкта господарського права слід відносити підприємства – юридичні особи всіх видів та форм власності, які наділені господарською правосуб'єктністю. Тому цілком очевидно, що господарська правосуб'єктність підприємства ґрунтується на його статусі як юридичної особи. Разом з тим підприємству як суб'єкту господарського права, крім прав юридичної особи, належать ще й інші права та обов'язки, які виходять за межі прав, притаманних усім юридичним особам. У контексті

розуміння юридичної природи підприємства окреслені тенденції підлягають докладному дослідженню.

Окрему увагу варто приділити питанням створення підприємств як суб'єктів господарювання та особливостей управління підприємствами окремих видів (організаційних форм підприємств).

Розглядаючи системи класифікацій підприємств, необхідно при цьому виходити з різних критеріїв та ознак, як-от:

- форма власності на майно, на базі якого створене і функціонує підприємство;
- участь у підприємстві іноземного інвестора (учасника);
- спосіб утворення і порядок формування статутного капіталу підприємства;
- обсяг результатів господарської діяльності та кількість працівників на підприємстві.
- та інших.

Пропонується окремо розглянути правовий статус окремих видів підприємств, зокрема:

- правове становище підприємств державної (державні комерційні та казенні підприємства) та комунальної форм власності (комунальні комерційні та комунальні некомерційні підприємстві);
- правове становище підприємств колективної (виробничі кооперативи, підприємства споживчої кооперації, підприємства громадських та релігійних організацій, колективні сільськогосподарські підприємства та інші підприємства, передбачені законом) та приватної форм власності, а також деяких інших видів підприємств (фермерських підприємств, іноземних підприємств, підприємств з іноземними інвестиціями).

Тема 8. Правове становище господарського товариства

Вивчаючи запропоновану тему дисципліни, слід пам'ятати, що господарські товариства часто іменуються корпораціями, а сукупність норм,

що регулюють правове становище господарських товариств, зазвичай ідентифікується як корпоративне право. Виходячи з указанного, у першу чергу необхідно розглянути поняття й сутність корпорації та господарського товариства для того, щоб, з одного боку, показати їх взаємопов'язаність, а з іншого – розмежувати.

Характеризуючи господарські товариства, слід докладно розглянути їх поняття, правову природу, характерні ознаки, види (враховуючи різні види легальних та теоретико-правових класифікацій), особливості правового статусу тощо.

Виходячи зі змісту різних видів класифікацій господарських товариств, пропонується докладно дослідити окремі їх види (форми). Особливу увагу при цьому необхідно звернути на види (форми) господарських товариств, що виділяють в залежності від особливостей створення, правового статусу засновників та учасників, порядку управління, організаційної структури та деяких інших ознак, зокрема: повне товариство, командитне товариство, акціонерне товариство, товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю.

Вагоме значення для засвоєння тематики правового становища господарських товариств має також дослідження наступних питань:

- корпоративні права та обов'язки учасників господарських товариств (як загальні, так і специфічні для кожного з видів товариств);
- майно та фонди господарських товариств (статутний, резервний тощо);
- органи управління господарських товариств (як загальна система органів господарського товариства, так і специфіка органів управління в окремих видах господарських товариств).

Тема 9. Правове становище об'єднань суб'єктів господарювання

Намагаючись розкрити сутність категорії «об'єднання суб'єктів господарювання», слід виходити з того, що вказане поняття є узагальнюючим. В юридичній літературі зустрічаються різні термінологічні

інтерпретації вказаної категорії суб'єктів господарського права, зокрема: господарські об'єднання, об'єднання підприємств, об'єднання юридичних осіб, група підприємств тощо.

Звертаємо увагу, що об'єднання суб'єктів господарювання (об'єднання підприємств) слід відрізнити від господарських товариств, що є підприємствами, а не їх об'єднаннями. З юридичної точки зору об'єднання суб'єктів господарювання (об'єднання підприємств) – це один з видів суб'єктів господарювання.

Для ретельного вивчення матеріалу цієї теми необхідно розглянути сконструйовані в теорії права та чинному законодавстві різні видові класифікації об'єднань суб'єктів господарювання (в залежності від різних критеріїв, зокрема: залежно від природи внутрішніх відносин (між членами/учасниками) в об'єднанні; залежно від порядку заснування; залежно від організаційно-правової форми; залежно від ступеня централізації управлінських повноважень; залежно від засад створення; залежно від обов'язковості установчого документа; залежно від галузевої ознаки; залежно від територіальної ознаки; залежно від ознаки терміну діяльності; залежно від характеру діяльності учасників господарського об'єднання; залежно від мети утворення; залежно від національної приналежності учасників господарських об'єднань; залежно від форми власності та інші).

Указуючи на широку видову різноманітність об'єднань суб'єктів господарювання, можна констатувати, що в максимально широкому плані їх можна поділити на: об'єднання, що завжди супроводжуються створенням юридичної особи; об'єднання, що діють на підставі організаційно-господарського договору та ніколи не супроводжуються створенням юридичної особи; об'єднання на основі відносин контролю, які характеризуються тим, що їх заснування та функціонування може супроводжуватися створенням юридичної особи (наприклад, холдингові компанії), або ж відбувається без створення правової основи у вигляді юридичної особи чи навіть без наявності організаційно-господарського

договору (у такій ситуації об'єднання фактично діє як єдина система, однак юридично відносини контролю у такому об'єднанні не формалізовані).

З метою більш досконалого розуміння категорії об'єднань суб'єктів господарювання необхідно дослідити характерні для них ознаки/риси (як в загальному плані, так і щодо окремих класифікаційних груп та видів).

Для поглибленого вивчення цієї теми пропонується докладно розглянути правовий статус об'єднань суб'єктів господарювання та його особливості в площині окресленої вище системи класифікації, зокрема:

- щодо об'єднань підприємств (приватних господарських об'єднань (асоціація, корпорація, консорціум, концерн та інші), державних і комунальних господарських об'єднань): поняття; види; правове регулювання створення, діяльності та припинення; особливості правового статусу;

- щодо об'єднань суб'єктів господарювання без створення юридичної особи (господарські об'єднання на підставі договору про спільну діяльність (договору простого товариства), промислово-фінансові групи, інші види господарських об'єднань на підставі договірних конструкцій): поняття; види; правове регулювання створення, діяльності та припинення; особливості правового статусу;

- щодо об'єднань суб'єктів господарювання на основі відносин контролю (холдингові компанії, асоційовані підприємства, пов'язані особи тощо): поняття; види; правове регулювання створення, діяльності та припинення; особливості правового статусу.

Тема 10. Майнова основа господарювання. Правове регулювання відносин власності та інших речових прав у сфері господарювання

При вивченні матеріалу цієї теми найперше необхідно розглянути юридичну природу поняття правового режиму майна суб'єктів господарювання, а також майнових відносин у сфері господарювання.

Даючи характеристику структури правового режиму майна, особливу увагу слід приділити таким його складовим компонентам як речові права

(насамперед, право власності у тій чи іншій формі, право господарського відання та право оперативного управління, а також інші права на чужі речі); структура майна, порядок та умови розподілу майна на фонди та їх використання у процесі здійснення господарської діяльності; порядок отримання прибутку від використання майна та порядок його розподілу; джерела формування майна.

Характеризуючи сутність поняття майна суб'єктів господарювання та його ознак, окремий акцент слід змістити у площину питання складу та джерел формування цього майна. Зокрема, необхідно встановити й докладно охарактеризувати склад майна суб'єктів господарювання (основні фонди, оборотні засоби, кошти, товари, цінні папери як особливий вид майна суб'єктів господарювання) та джерела його формування (грошові та матеріальні внески засновників; доходи від реалізації продукції (робіт, послуг); доходи від цінних паперів; капітальні вкладення і дотації з бюджетів; надходження від продажу (здачі в оренду) майнових об'єктів (комплексів), що належать їм, придбання майна інших суб'єктів; кредити банків та інших кредиторів; безоплатні та благодійні внески, пожертвування організацій і громадян; інші джерела, не заборонені законом).

У контексті дослідження юридичної природи та інших аспектів власності і права власності юридичного аналізу потребують такі категорії: економічний зміст власності; право власності в об'єктивному і суб'єктивному розумінні; базові елементи права власності (суб'єкти, об'єкти, права та обов'язки власника тощо); зміст права власності (правомочності власника); основні характеристики права власності тощо.

Ведучи мову про форми власності, слід виходити з того, що в юридичній науці поняття «форма права власності» є предметом достатнього гострих дискусій, що в результаті призвело до ствердження плюралістичного, моністичного та дуалістичного підходів щодо розуміння вказаного юридичного поняття. Враховуючи вказане, необхідно проаналізувати окремі форми власності: право власності Українського народу; право державної

власності; право власності територіальних громад села, селища, міста (комунальна власність); право приватної власності. Окрему увагу необхідно приділити дискусіям у правовій науці щодо права колективної власності.

Окрім власності і права власності, необхідно розглянути також правові режими інших речових прав, зокрема, господарського відання, оперативного управління, довірчої власності (трасту) та довірчого управління, а також деяких інших (володіння, користування тощо). При цьому слід мати на увазі, що вказані правові категорії об'єднує та обставина, що у всіх випадках мова йде про управління чужим майном.

Досліджуючи питання майнового стану та обліку майна суб'єктів господарювання, слід виходити з того, що майновий стан суб'єкта господарювання визначається сукупністю належних йому майнових прав та майнових зобов'язань, що відображається у бухгалтерському обліку його господарської діяльності відповідно до вимог закону. Відтак, постає необхідність окремо розглянути питання бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Тема 11. Ресурси у сфері господарювання

Вивчаючи матеріал запропонованої теми, в першу чергу необхідно розглянути правову природу ресурсів, їх ознаки та види. При цьому слід виходити з того, що майно суб'єктів господарювання є результатом використання фінансових, матеріальних, природних, інформаційних та інших ресурсів, під якими розуміються майнові та немайнові об'єкти, наявність, збереження, використання та збільшення яких є необхідною умовою ведення суб'єктом господарювання його ефективної діяльності.

Даючи характеристику фінансових ресурсів у сфері господарювання як основних джерел формування майна суб'єктів господарювання, важливо докладно розглянути окремі їх види, зокрема: грошові та матеріальні внески засновників; доходи від реалізації продукції (робіт, послуг); доходи від цінних паперів; капітальні вкладення і дотації з бюджетів; надходження від

продажу (здачі в оренду) майнових об'єктів (комплексів); кредити банків та інших кредиторів; безоплатні та благодійні внески, пожертвування організацій і громадян та деякі інші джерела, не заборонені законом.

Розглядаючи правові засади використання природних ресурсів у сфері господарювання, особливу увагу слід приділити правовому режиму такого використання та його характерним рисам. При цьому слід мати на увазі, що суб'єкти господарювання використовують у господарській діяльності природні ресурси в порядку спеціального або загального природокористування.

Для поглибленого вивчення питання використання природних ресурсів у сфері господарювання необхідно приділити увагу окремим видам таких ресурсів (земля, надра, води, атмосферне повітря, ліс та інша рослинність, тваринний світ, ландшафти та інші природні комплекси) та особливостям їх використання у сфері господарювання.

Ведучи мову про права інтелектуальної власності у господарській діяльності, слід мати на увазі, що з точки зору термінології поняття інтелектуальної власності ототожнюється з сукупністю об'єктів, які є результатом інтелектуальної діяльності. Самі ж об'єкти права інтелектуальної власності є достатньо специфічними: це ідеї, образи, думки, символи, що набули об'єктивованого (постійно доступного для сприйняття) вигляду. В такому ключі інтелектуальна власність розглядається як право власності особливого роду, а об'єкти права інтелектуальної власності – як особливе благо у формі безтілесних речей.

У контексті дослідження питання використання права інтелектуальної власності в господарській діяльності необхідно докладно розглянути категорії об'єктів права інтелектуальної власності (як промислової власності (щодо винаходів, корисних моделей, промислових зразків, знаків для товарів і послуг, фірмових найменувань, зазначень походження товарів, а також захисту від недобросовісної конкуренції), так і авторського права та суміжних права (щодо літературних та художніх творів, комп'ютерних

програм, компіляцій даних (баз даних), інших творів)), суб'єктів права інтелектуальної власності, майнових і немайнових прав інтелектуальної власності.

Досліджуючи сутність і значення інформації у сфері господарської діяльності, необхідно докладно проаналізувати поняття та характеристики правового режиму інформації у сфері господарської діяльності, види інформації у сфері господарської діяльності (у т. ч. відкрити інформацію та інформацію з обмеженим доступом, а саме конфіденційну, таємну та службову інформацію), особливості використання інформації у сфері господарювання та деякі інші питання.

Тема 12. Господарські зобов'язання та господарські договори

При вивченні матеріалу цієї теми в першу чергу необхідно розглянути правову категорію зобов'язання. При цьому слід пам'ятати, що зобов'язання досить тісно пов'язані з правовідносинами власності і в реальному житті можна спостерігати їх постійний взаємозв'язок.

У контексті дослідження юридичної природи зобов'язань (у т. ч. господарських) необхідно розглянути їх поняття (визначення), суб'єктний склад, характер, цільове призначення, зміст та характерні риси.

Для досконалого розуміння категорії зобов'язань (у т. ч. господарських) є надзвичайно важливим розглянути системи їх класифікації. Наразі можна констатувати значну варіативність наявних у науковій літературі класифікацій зобов'язань, у тому числі і господарських. Особливу увагу пропонується звернути на наступні види (системи) класифікації зобов'язань (у т. ч. господарських):

- класифікація, що ґрунтується на господарсько-правовій концепції побудови (структури) господарських відносин (традиційно виділяють три групи господарських зобов'язань: зобов'язання, що складаються при здійсненні господарської діяльності; зобов'язання, що виникають при

регулюванні господарської діяльності та внутрішньогосподарські зобов'язання);

- система поділу зобов'язань на регулятивні, охоронні та змішані;

- багатоступенева класифікація системи зобов'язань, що ґрунтується на багаторазовому, а не однократному їх поділі. При цьому на кожній новій ступені поділу обирається відповідний єдиний для цієї ступені критерій, що дає змогу дослідити спільні та відмінні ознаки у зобов'язальних правовідносинах (згідно такого підходу всі зобов'язання в залежності від критерію підстави виникнення поділяються на два типи – договірні і позадоговірні. У свою чергу, як договірні, так і позадоговірні зобов'язання класифікуються на групи (в межах однієї групи зобов'язання поділяються на види, а останні – на підвиди));

- класифікація зобов'язань, що побудована за комбінованим критерієм та поєднує економічні та юридичні ознаки зобов'язань (виокремлюють: зобов'язання з оплатної реалізації майна; зобов'язання з безоплатної передачі майна в користування; зобов'язання з безоплатної передачі майна у власність або користування; зобов'язання з виконання робіт; зобов'язання з надання послуг; зобов'язання з перевезень; зобов'язання з кредитних розрахунків; зобов'язання зі страхування; зобов'язання за спільною діяльністю; зобов'язання, що виникають з односторонніх правомірних дій; охоронні зобов'язання);

- інші види та системи класифікацій зобов'язань, у т. ч. господарських.

Даючи характеристику зобов'язань (у т. ч. господарських), необхідно також розглянути питання їх виникнення, виконання (в т. ч. принципи виконання господарських зобов'язань), підтвердження виконання, забезпечення (речово-правові і зобов'язально-правові засоби забезпечення зобов'язань), припинення, розірвання та недійсності.

Розглянувши вказані вище питання, необхідно змістити акцент у площину дослідження юридичної природи господарських договорів, маючи при цьому на увазі ту обставину, що у правовій науці договір розглядається в

кількох правових значеннях: як правочин (угода); як зобов'язальне правовідношення; як підстава виникнення зобов'язання (як юридичний факт); як документ про фіксацію укладення угоди (правочину) та/або документ, в якому встановлено факт встановлення зобов'язального правовідношення. При цьому необхідно розуміти, що правочини за своєю правовою природою також є юридичними фактами, а тому згадані вище розуміння договору як підстави виникнення зобов'язання (як юридичного факту) та як правочину у своїй сутності збігаються. Відтак, юридичного аналізу потребують всі окреслені вище концепції розуміння договору та їх базові аспекти (правочин, угода, юридичний факт, документ, зобов'язальне правовідношення тощо).

З метою досконалого опанування тематики щодо господарських договорів студентам також необхідно виокремити їх характерні ознаки (риси); проаналізувати їх зміст та функції; дослідити питання їх форми, а також розглянути питання їх укладення, виконання, зміни, розірвання та припинення.

Ведучи мову про господарські договори та особливості окремих їх видів, груп, класів тощо, важливо розглянути питання їх класифікації, виходячи при цьому з різних критеріїв (зокрема: за кількістю сторін договору; залежно від змісту діяльності; залежно від взаємного становища сторін; за підставою укладення договору; за способом укладання; залежно від участі сторін у формулюванні умов договору; за змістом істотних умов; за направленістю регулювання; за регулятивними функціями; за предметною ознакою; залежно від можливості сторін формулювати зміст договору; залежно від співвідношення (розподілу) прав та обов'язків сторін; залежно від наявності обов'язку про оплатність (наявності чи відсутності зустрічного задоволення); залежно від наявності в однієї зі сторін обов'язку стосовно укладення договору; залежно від особи, на чию користь укладено договір; договори – індивідуальні локальні акти; залежно від сегменту (сфери) економіки тощо).

Для поглибленого вивчення цієї теми пропонується окремо розглянути характеристики окремих видів господарських договорів з урахуванням окреслених вище систем їх класифікацій. Особливої уваги потребують наступні види договірних конструкцій:

- у рамках господарських договорів з відчуження (реалізації) майна – договір купівлі-продажу, договір міни (бартеру), договір поставки;

- у рамках договорів з безоплатного передання майна у сфері господарювання – договір дарування;

- у рамках господарських договорів із надання послуг та виконання робіт – договір про надання послуг, транспортні договори (договір перевезення та його різновиди в залежності від різних критеріїв, договір транспортного експедирування тощо), договір зберігання та його різновиди, договір страхування та перестрахування, договір про надання фінансових послуг (як загальні аспекти, так і щодо окремих видів договорів про надання фінансових послуг, зокрема: договірні конструкції позики, кредиту, фінансового лізингу, банківського рахунка, банківського вкладу (депозиту), щодо здійснення розрахунків (банківські правочини, зокрема, у формі платіжних доручень, платіжних вимог, вимог-доручень, розрахунків за акредитивом, розрахунків за інкасовими дорученнями (за інкасо), векселів, чеків, банківських платіжних карток та інших дебетових і кредитових платіжних інструментів)), договір управління майном, договір підряду та його різновиди (договір побутового замовлення, будівельний підряд, підряд на проектні та пошукові роботи тощо);

- у рамках господарських договорів про дії юридичного, посередницького та/або представницького характеру – договір доручення, договір комісії, договір комерційної концесії та субконцесії, договір консигнації, агентський договір, договір франчайзингу та дистриб'юторські/дилерські договори;

- у рамках господарських договорів з передачі індивідуально визначеного майна в користування – договір оренди, договір майнового найму;

- у рамках господарських договорів з передачі в користування майна, визначеного родовими ознаками – договір позики, кредитний договір та його різновиди (договір банківського кредиту тощо), договір лізингу, договір про спільну діяльність, угода про розподіл продукції.

Насамкінець зазначимо, що для поглибленого вивчення цієї теми пропонується докладно розглянути звід міжнародних правил тлумачення торговельних термінів («Інкотермс»), метою яких є забезпечення єдиного набору міжнародних правил для тлумачення найбільш уживаних торговельних термінів у зовнішній торгівлі, що в свою чергу полегшує ведення міжнародної торгівлі та надає їй організованого характеру. Наразі в Україні вказані правила тлумачення торговельних термінів («Інкотермс») носять рекомендаційний характер. У разі застосування Правил «Інкотермс» сторони зобов'язуються дотримуватися їх умов.

Слід також відмітити, що станом на сьогодні чинною є редакція «Інкотермс» 2010 року. Разом з тим вважається, що сторони можуть посилатися не тільки на норми «Інкотермс 2010», а і на «Інкотермс 2000» або «Інкотермс 1990», однак, посилаючись при цьому на більш ранні версії, необхідно чітко вказувати про яку саме редакцію йдеться мова.

Також слід зауважити, що застосування «Інкотермс» здійснюється, як правило, шляхом їх інкорпорації у договір купівлі-продажу (поставки), шляхом обрання відповідного терміна «Інкотермс» або ж шляхом більш точного визначення пункту або порту.

Тема 13. Правопорушення у сфері господарювання. Господарсько-правова відповідальність

Досліджуючи правові засади юридичної відповідальності, слід виходити з того, що вказане питання у правовій науці завжди було та залишається предметом гострих дискусій.

Перш ніж докладно охарактеризувати поняття, правову природу та деякі інші есенціальні аспекти господарсько-правової відповідальності, необхідно розглянути питання правопорушення загалом, а також правопорушення у сфері господарювання. Відтак, юридичного аналізу потребують наступні правові категорії: права та законні інтереси суб'єктів господарювання, споживачів та інших учасників відносин у сфері господарювання; поняття правопорушень у сфері господарювання; суб'єкти правопорушень у сфері господарювання; види та системи класифікацій правопорушень у сфері господарювання.

Розглянувши вказані питання, слід перейти до дослідження поняття, ознак, видів, цілей, функцій та механізму реалізації господарсько-правової відповідальності. Для з'ясування юридичної природи господарсько-правової відповідальності є надзвичайно важливим розглянути правові засади юридичної відповідальності загалом.

Ведучи мову про господарсько-правову відповідальність, слід мати на увазі, що у сфері господарювання застосовуються такі види господарських санкцій як відшкодування збитків, штрафні санкції, оперативно-господарські санкції. При цьому за межами інституту господарсько-правової відповідальності містяться адміністративно-господарські санкції. Для поглибленого вивчення цієї теми вказані види санкцій та пов'язані з ними питання необхідно докладно розглянути.

Насамкінець, досліджуючи сутність і значення господарсько-правової відповідальності, необхідно окремо розглянути юридичні та фактичні підстави її покладення. При цьому, ведучи мову про фактичні підстави господарсько-правової відповідальності, слід виходити з того, що у правовій науці знайшли місце дві точки зору щодо розуміння цього питання, на

підставі яких було сформовано відповідно дві конструкції фактичних підстав відповідальності: загальнотеоретичну та цивілістичну.

Тема 14. Захист господарських прав та інтересів суб'єктів господарського права

З'ясуваючи юридичну природу захисту господарських прав та інтересів суб'єктів господарського права, у першу чергу необхідно дослідити сутність категорій «права та законні інтереси суб'єктів господарювання, споживачів та інших учасників відносин у сфері господарювання»; «захист права»; «охорона права»; «захист господарських прав та інтересів».

Намагаючись розкрити сутність захисту господарських прав та інтересів суб'єктів господарського права, слід окремо проаналізувати його форми/види (юрисдикційну і неюрисдикційну) та способи (визнання наявності або відсутності прав; визнання повністю або частково недійсними актів органів державної влади та органів місцевого самоврядування, актів інших суб'єктів, що суперечать законодавству, ущемлюють права та законні інтереси суб'єкта господарювання або споживачів; визнання недійсними господарських угод з підстав, передбачених законом; відновлення становища, яке існувало до порушення прав та законних інтересів суб'єктів господарювання; припинення дій, що порушують право або створюють загрозу його порушення; присудження до виконання обов'язку в натурі; відшкодування збитків; застосування штрафних санкцій; застосування оперативно-господарських санкцій; застосування адміністративно-господарських санкцій; встановлення, зміна та припинення господарських правовідносин та інші способи, передбачені законодавством).

Окрім того, для поглибленого вивчення цієї теми доцільно розглянути й інші сконструйовані в теорії права системи класифікацій способів захисту прав та інтересів, у т. ч. і господарських (зокрема: за сферою застосування; за методами здійснення; в залежності від планованого результату, на який розраховане їх застосування тощо).

Звертаємо увагу, що конкретні способи та засоби захисту суб'єктивних прав та інтересів можуть застосовуватися як самостійно, так і в поєднанні.

Для досконалого освоєння матеріалу цієї теми є надзвичайно важливим докладно розглянути окремі форми (види) та способи захисту господарських прав та законних інтересів, зокрема:

- щодо адміністративного захисту прав та інтересів суб'єктів господарського права: поняття, структуру (систему), особливості, порядок, повноваження компетентних органів;

- щодо захисту господарських прав та інтересів судами: загальні положення (система судоустрою України; захист прав та законних інтересів суб'єктів господарювання Конституційним Судом України; захист прав та законних інтересів суб'єктів господарювання господарськими судами; захист прав та законних інтересів суб'єктів господарювання адміністративними судами; захист прав та законних інтересів суб'єктів господарювання загальними судами з розгляду цивільних, кримінальних справ, а також справ про адміністративні правопорушення; правовий статус Верховного Суду України в системі судоустрою України; захист прав та інтересів суб'єктів господарювання третейськими судами; правове становище Міжнародного комерційного арбітражного суду та Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України; строки позовної давності); основні інститути процесуального права (у господарському судочинстві – позовне провадження; інститути запобіжних заходів, забезпечення позову та провадження у справах про банкрутство; у цивільному судочинстві – позовне, наказне та окреме провадження; в адміністративних справах – позовне та скорочене провадження; окремі особливості третейського розгляду та арбітражного провадження);

- щодо захисту господарських прав та інтересів органами нотаріату: підстави, порядок, умови та особливості стягнення заборгованості у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів та перелік документів, за якими здійснюється таке стягнення;

- щодо захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання в процесі виконавчого провадження: правове становище та завдання державної виконавчої служби, перелік виконавчих документів, заходи примусового виконання, основні стадії виконавчого провадження, гарантії держави щодо виконання судових рішень (стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників);

- щодо захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання Радою бізнес-омбудсмена: поняття, підстави, особливості, порядок, повноваження Ради бізнес-омбудсмена та інші пов'язані з цим питання;

- щодо неюрисдикційного захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання: самозахист прав та законних інтересів суб'єктів господарювання; медіація; засоби оперативної дії (претензійна робота, а також оперативно-господарські санкції).

Тема 15. Загальні положення особливої (спеціальної) частини господарського права. Допоміжна діяльність у сфері господарювання

При вивченні матеріалу цієї теми в першу чергу необхідно розглянути структуру та зміст особливої (спеціальної) частини господарського права (як галузі права та як навчальної дисципліни). При цьому з метою досконалого розуміння окресленої тематики слід повторно розглянути загальні положення, що стосуються господарського права як галузі права, як науки та як навчальної дисципліни (див. рекомендації до теми 1 «Вступ до господарського права України»).

Даючи правову характеристику особливої (спеціальної) частини господарського права, слід мати на увазі, що в найбільш загальному плані спеціальна (особлива) частина господарського права вміщує матеріал щодо правового регулювання господарської діяльності в окремих галузях і сферах господарського життя (торговельна діяльність, капітальне будівництво, сільськогосподарська діяльність, транспортна діяльність, фінансова діяльність тощо) та спеціальних режимів здійснення господарської діяльності

(правовий режим спеціальних (вільних) економічних зон і технологічних парків, концесійна діяльність та інші), а також щодо правового регулювання інших аспектів господарської діяльності, що характеризуються особливою специфікою (зокрема, господарська діяльність у сфері інвестицій та інновацій, зовнішньоекономічна діяльність та діяльність у сфері валютних відносин тощо).

Також слід мати на увазі, що крім окремих галузей і сфер господарювання та спеціальних режимів господарювання, в особливу (спеціальну) частину господарського права включені й деякі інші інститути господарського права, які містять специфічні (особливі) для окремих видів відносин положення/норми, зокрема: інститут кількісних та якісних параметрів господарської діяльності (правове регулювання цін та ціноутворення; технічне регулювання (стандартизація, сертифікація, оцінка відповідності та метрологія); стандартизація та сертифікація в окремих сферах господарювання; ліцензування господарської діяльності; дозвільна система у сфері господарської діяльності та інші); інститут захисту прав споживачів; інститут економічної конкуренції; інститут банкрутства тощо.

Вивчаючи запропоновану тему, студентам слід досконало розглянути наступні питання:

- загальні аспекти щодо окремих видів та галузей господарської діяльності (в залежності від різних за змістом критеріїв, як приклад: за ознакою предмета господарської діяльності (виробнича; торговельна; банківська; страхова; концесійна; інші види діяльності) або ж в більш загальному плані за предметною ознакою господарської діяльності (діяльність із виготовлення продукції (виробнича діяльність); діяльність із реалізації товарів (торговельна діяльність); діяльність із виконання робіт; діяльність із надання послуг));

- загальні аспекти щодо спеціальних режимів господарювання (поняття, юридична природа, характерні ознаки, види тощо);

- правила (умови) господарської діяльності в окремих галузях господарювання та в умовах спеціальних режимів господарювання.

Крім того, окрему увагу пропонується звернути на допоміжну діяльність у сфері господарювання. При цьому, розглядаючи вказане питання, слід виходити з того, що чинне законодавство прямо вирізняє основну та допоміжну діяльність в галузях господарсько-торговельної та фінансової діяльності. Указану тенденцію можна поширити й на інші сфери господарювання, не дивлячись на те, що про це відсутні прямі вказівки у відповідних чинних нормативно-правових актах (за принципом: «дозволено все, що прямо не заборонено законом»). Відтак, можна констатувати, що у сферах торговельної, фінансової, транспортної, будівельної, сільськогосподарської та інших видів діяльності реалізуються багаточисельні послуги, що пов'язані з торгівлею, фінансами, іншими об'єктами окремих видів (сфер, галузей) діяльності і забезпечують їх здійснення та належне й ефективне функціонування. Вказане призводить до думки про можливість виділення т. з. допоміжної господарської діяльності чи допоміжних послуг, що можуть виникнути та реалізуватися тільки за умови існування та функціонування основних видів господарської діяльності.

Для поглибленого вивчення окресленого вище питання пропонується розглянути найбільш універсальні види допоміжної діяльності та допоміжних послуг, що можуть застосовуватися в основних галузях господарювання, зокрема: маркетинг; мерчандайзинг; менеджмент; логістику; аудит; послуги зберігання у товарному складі; юридичні, консалтингові, консультативні, інформаційні, рекламні послуги тощо.

Тема 16. Правове регулювання окремих кількісних та якісних параметрів господарської діяльності. Захист прав споживачів

При вивченні тематики правового регулювання окремих кількісних та якісних параметрів господарської діяльності, а також захисту прав споживачів, необхідно досконало розглянути наступні блоки питань:

- правове регулювання цін та ціноутворення (поняття, види та функції ціни; контроль за додержанням дисципліни цін; відповідальність за порушення дисципліни цін та гарантії тощо);

- технічне регулювання (стандартизація, сертифікація, оцінка відповідності та метрологія, зокрема: поняття технічного регулювання, стандартизації та сертифікації; нормативні документи зі стандартизації; суб'єкти стандартизації; питання правового регулювання сертифікації, її мета та види; питання правового регулювання метрології та метрологічної діяльності і деякі інші питання);

- стандартизація та сертифікація в окремих сферах господарювання (сертифікація імпорту; вимоги до стандартизації та сертифікації продукції з метою уникнення впливу факторів, небезпечних для життя і здоров'я населення; сертифікація харчових продуктів та продовольчої сировини тощо);

- ліцензування господарської діяльності (поняття, правова природа, характерні риси, порядок, особливості, умови, суб'єкти тощо);

- дозвільна система у сфері господарської діяльності (поняття, правова природа, характерні риси, порядок, особливості, умови, суб'єкти тощо);

- питання захисту прав споживачів (історико-правові витоки становлення та розвитку інституту захисту прав споживачів; розвиток законодавства України про захист справ споживачів; значення інституту захисту прав споживачів; права споживачів відповідно до законодавства України; система органів з питань захисту прав споживачів, їх функції та повноваження; громадські організації споживачів (об'єднання споживачів); захист прав споживачів фінансових послуг в Україні тощо).

Досліджуючи окреслену тематику, слід мати на увазі, що вказані правові категорії (ціноутворення, технічне регулювання (стандартизація, сертифікація, оцінка відповідності та метрологія), ліцензування господарської діяльності, дозвільна система у сфері господарювання) за

своєю юридичною природою є засобами державного регулювання господарської діяльності.

Тема 17. Правові засади захисту економічної конкуренції

Досліджуючи правові засади захисту економічної конкуренції, у першу чергу необхідно розглянути правову природу понять «конкуренції», «економічної конкуренції», «конкурентних відносин»; проаналізувати форми та моделі конкуренції й конкурентних відносин. Окремий акцент слід змістити у площину правового регулювання досліджуваної тематики конкурентним законодавством України, а також розглянути структуру останнього.

Даючи юридичну характеристику економічній конкуренції та її правового регулювання, слід пам'ятати, що загалом виділяють дві моделі конкурентного законодавства: американську (тяжіє до заборон) та європейську (тяжіє до дозволів).

Намагаючись розкрити сутність правових засобів обмеження та попередження монополізму, необхідно розглянути такі питання: поняття монополії та монопольного становища на ринку, а також його характерні риси/ознаки й особливості визначення (методика); поняття бар'єрів вступу на ринок і їх види та бар'єри виходу з ринку і їх види; поняття олігополії; поняття концентрації суб'єктів господарювання та контроль за нею як засіб попередження монополізації ринку тощо.

Окреме значення для засвоєння цієї теми має дослідження питання відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції, зокрема: поняття відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції, поняття антиконкурентних правопорушень та їх видів. Щодо останніх слід мати на увазі, що у правових джерелах знайшли своє місце різні за змістом способи їх класифікації. Даючи характеристику видам антиконкурентних правопорушень, варто наголосити, що в найбільш загальному плані антиконкурентні правопорушення можна

поділити на дві великі групи залежно від об'єкта правопорушення: обмежувальна діяльність та недобросовісні конкурентні дії. Серед визначених законодавством правопорушень у галузі захисту економічної конкуренції доцільно зупинитися на основних з них, якими є: зловживання монопольним (домінуючим) становищем; антиконкурентні узгоджені дії; антиконкурентні дії органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю; обмежувальна діяльність суб'єктів господарювання, об'єднань; неправомірне використання суб'єктом господарювання ринкового становища; дискримінація конкурентів суб'єктами господарювання; обмежувальна діяльність об'єднань та недобросовісна конкуренція. Вказані види правопорушень у галузі захисту економічної конкуренції потребують свого детального юридичного аналізу.

Наразі можна констатувати, що основними заходами відповідальності, які застосовуються стосовно різних суб'єктів господарювання, органів влади і управління та їхніх посадових осіб, що вчинили діяння з обмеження економічної конкуренції, є: стягнення адміністративно-господарських штрафів з суб'єктів господарювання; організаційні адміністративно-господарські санкції; відшкодування збитків. Поряд із господарсько-правовими санкціями за порушення законодавства про захист економічної конкуренції передбачається застосування адміністративно-правової та кримінальної відповідальності. Відтак, можна стверджувати про наявність господарсько-правової, адміністративно-правової та кримінально-правової відповідальності за вчинення антиконкурентних правопорушень.

Для більш глибокого опанування теми окрему увагу необхідно приділити дослідженню питань природних монополій (їх поняття, види, характерні риси, особливості правового статусу тощо), недобросовісної конкуренції (поняття, види, характерні риси/ознаки, склад тощо), правового становища Антимонопольного комітету України, а також питання розгляду

справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (порядок, стадії тощо).

Тема 18. Правове регулювання банкрутства

З'ясовуючи юридичну природу банкрутства, у першу чергу слід дослідити сутність понять «неплатоспроможність», «нездоланна неплатоспроможність», «банкрутство», «умови банкрутства», «організаційно-правові питання запобігання банкрутству» та деякі інші з ними пов'язані.

Для ретельного вивчення матеріалу цієї теми варто розглянути історико-правові витоки виникнення та еволюції, а також місце категорії банкрутства в господарському праві, законодавстві України та законодавстві інших країн. При цьому слід мати на увазі, що в загальному плані всі країни стосовно балансу інтересів кредиторів та власне самого боржника (банкрута) умовно можна поділити на такі групи: країни, в законодавстві яких в основному домінують інтереси боржника (банкрута); країни, в законодавстві яких в основному домінують інтереси кредиторів; країни, в законодавстві яких інтереси боржника (банкрута) і кредиторів в цілому охороняються збалансовано. Наразі можна констатувати, що в законодавстві розвинутих держав простежується певна тенденція зближення та інтеграції окреслених напрямків.

З огляду на ту обставину, що питання банкрутства нині досить активно розглядається у правовій науці, зокрема й науці господарського права, слід наголосити, що до цього часу відсутня єдина думка щодо місця вказаної правової категорії як в системі права загалом, так і в контексті окремих його галузей. Досліджуючи вказане питання, слід виходити з того, що правовому явищу банкрутства характерна комплексність, що полягає у наявності в ньому як норм матеріального, так і процесуального права.

Досліджуючи сутність і значення банкрутства, окрему увагу слід приділити матеріально-правовим та процесуально-правовим

підставам/умовам банкрутства, його сторонам (економічній та юридичній), основним етапам та учасникам процедури банкрутства.

Розглядаючи питання відновлення платоспроможності боржника у банкрутстві, необхідно проаналізувати правову природу, умови, етапи, порядок та особливості судової процедури санації і пов'язаних з нею категорій (мораторій на задоволення вимог кредиторів, мирова угода, план санації, заходи щодо відновлення платоспроможності боржника тощо).

Щодо питання правового регулювання ліквідаційної процедури у банкрутстві необхідно розглянути поняття ліквідації банкрута та її основні етапи; питання формування ліквідаційної маси, оцінки та продажу майна банкрута; питання наслідків визнання боржника банкрутом і черговості задоволення вимог кредиторів та деякі інші питання.

Для поглибленого вивчення цієї теми пропонується окремо проаналізувати особливості процедури відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом, що встановлені чинним законодавством для окремих видів суб'єктів (банків; емітентів іпотечних облігацій; суб'єктів підприємницької діяльності, що мають суспільну, іншу цінність або особливий статус; сільськогосподарських підприємств; страховиків; професійних учасників ринку цінних паперів та інститутів спільного інвестування; емітента чи управителя іпотечних сертифікатів, управителя фонду фінансування будівництва чи управителя фонду операцій з нерухомістю; фізичної особи - підприємця; фермерського господарства; державних підприємств та підприємств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує 50 відсотків; боржників, які здійснюють діяльність, пов'язану з державною таємницею; кредиторів-нерезидентів тощо).

Тема 19. Правове регулювання господарсько-торговельної діяльності

Для з'ясування юридичної природи господарсько-торговельної діяльності найперше варто розглянути історико-правові витоки її виникнення та

розвитку. У подальшому необхідно з'ясувати поняття та визначити види/форми торговельної діяльності (основні (матеріально-технічне постачання і збут; енергопостачання; заготівля; оптова торгівля; роздрібна торгівля та громадське харчування; продаж і передача в оренду засобів виробництва) та допоміжні (комерційне посередництво; дистриб'юція; консигнація; комісійна діяльність; організаційно-торговельна діяльність бірж тощо)). При цьому слід мати на увазі, що всі вищевказані напрямки (форми) господарсько-торговельної діяльності, як правило, можуть реалізовуватися як вільна торгівля чи як торгівля на виконання державного замовлення. У свою чергу, вільна торгівля реалізується на організованому (через біржі, торговельно-інформаційні системи, аукціони, ярмарки, роздрібні ринки тощо) та неорганізованому ринках (через прямі договори між покупцями та продавцями, а також як договірні відносини між покупцями та продавцями поза організованим ринком, однак за участю професійних посередників – дилерів, брокерів, комісіонерів, комерційних представників).

Для ретельного вивчення матеріалу цієї теми доцільно розглянути й інші системи класифікації торговельної діяльності на види/форми в залежності від різних критеріїв (залежно від ринку (внутрішнього чи зовнішнього) тощо).

Окремого юридичного аналізу потребують питання об'єктів та суб'єктного складу торговельної діяльності.

Досконало розглянувши вказані вище питання, необхідно докладно дослідити окремі види/форми торговельної діяльності та пов'язані з ними аспекти, зокрема:

- правове регулювання вільної торговельної діяльності на організованому ринку (поняття та ознаки біржі; види бірж; правила біржової торгівлі; види біржових угод та операцій; небіржові форми організованої торгівлі, зокрема у формах ярмарок чи виставок-продажів тощо);

- правове регулювання торговельних операцій на неорганізованому ринку, що здійснюються шляхом договірного оформлення прямих торговельних операцій (постачання, купівля-продаж, міна (бартер),

контракція сільськогосподарської продукції, енергопостачання, постачання природного газу і нафти, оренда (найм), прокат, лізинг, торговельна діяльність через товарні склади, агентська діяльність, дистриб'юторська/дилерська діяльність, франчайзинг (комерційна концесія та комерційна субконцесія) тощо);

- роздрібна торгівля та її мережа (договірна конструкція роздрібної купівлі-продажу, структура роздрібної торгівлі, ресторанне господарство та побутове обслуговування тощо);

- торговельна діяльність згідно з державним замовленням та за державні кошти (поняття державного замовлення; поняття державних закупівель; договірне оформлення державних закупівель; процедури державних закупівель (відкриті торги, двоступеневі торги, запит цінних пропозицій; попередня кваліфікація учасників; переговорна процедура закупівлі)).

Тема 20. Правове регулювання господарської діяльності в сфері капітального будівництва

Вивчаючи тематику щодо правового регулювання господарської діяльності у сфері капітального будівництва, найперше слід дослідити сутність основних категорій та понять указаної сфери господарювання, зокрема, таких як: «будівництво», «будівельна діяльність», «містобудування», «містобудівна діяльність», «будівельні роботи», «капітальне будівництво» та інші.

Розглядаючи правові засади організації та здійснення господарської діяльності у сфері капітального будівництва, варто торкнутися площини класифікації будівельної діяльності та капітального будівництва на види та способи, виходячи при цьому з різних за змістом класифікаційних критеріїв та ознак (як-от: за об'єктами будівництва, за напрямками будівництва та в залежності від результатів будівельної діяльності, за напрямами участі у будівництві тощо).

Окремий акцент у процесі дослідження тематики будівельної діяльності слід змістити у площину питання її ліцензування.

Характеризуючи суб'єктний склад відносин у сфері будівельної діяльності, слід розглянути правовий статус органів державної виконавчої влади (Державної архітектурно-будівельної інспекції; Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України; структурних підрозділів містобудування та архітектури, житлово-комунального господарства та будівництва обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрації, структурних підрозділів містобудування та архітектури, житлово-комунального господарства та будівництва районної, районної у м. Києві та Севастополі держадміністрації тощо), органів місцевого самоврядування, замовників (забудовників), інвесторів, девелоперів, проектувальників, посередників, підрядників та інших суб'єктів відносин у сфері будівельної діяльності.

Вагоме значення для засвоєння цієї теми має дослідження питання договірної оформлення будівельної діяльності та інвестування у будівництво, що може виражатися в різних за своєю юридичною природою договірних конструкціях в залежності, як правило, від складу суб'єктів праввідносин у сфері будівництва та стадії будівництва. У контексті зазначеного необхідно розглянути договірні конструкції підряду, будівельного підряду, підряду на проектні та пошукові (досліджувальні) роботи, інвестиційного договору з елементами договору міни, договору управління майном, договору простого товариства, договірних конструкцій із залученням моделі інститутів спільного інвестування, договірних конструкцій щодо емісії цільових облігацій підприємств, договору про інвестування грошових коштів та інших, що можуть мати місце у сфері капітального будівництва.

Насамкінець, пропонується розглянути питання створення об'єкта архітектури та його стадії (підготовка містобудівних умов та обмежень забудови земельної ділянки; здійснення в необхідних випадках

передпроектних робіт, а також заходів з охорони нововиявлених під час здійснення будівництва або зміни (у тому числі шляхом знесення) об'єктів містобудування, що відповідно до закону мають антропологічне, археологічне, естетичне, етнографічне, історичне, мистецьке, наукове чи художнє значення; пошук архітектурного рішення, розроблення, погодження у визначених законом випадках і затвердження проекту; виконання робочої документації для будівництва, а в разі виконання її або окремих її частин іншим виконавцем – здійснення авторського нагляду за таким виконанням; будівництво (нове будівництво, реконструкція, реставрація, капітальний ремонт) та/або знесення об'єкта архітектури, архітектурно-будівельний контроль, технічний та авторський нагляди під час здійснення будівництва або зміни (у тому числі шляхом знесення) об'єкта містобудування; прийняття спорудженого об'єкта в експлуатацію).

Тема 21. Правове регулювання сільськогосподарської діяльності

При вивченні правових засад організації та здійснення сільськогосподарської діяльності у першу чергу необхідно дослідити сутність сільського господарства (сільськогосподарського виробництва) та сільськогосподарської діяльності. Особливу увагу при цьому необхідно акцентувати на основних характерних особливостях та галузях сільського господарства.

Для ретельного опанування матеріалу цієї теми є надзвичайно важливим дослідити як правовий статус суб'єктів сільськогосподарської діяльності загалом, так і окремих організаційних форм указаних суб'єктів (селянського (фермерського) господарства; колективного сільськогосподарського підприємства; особистого селянського господарства; сільськогосподарських виробничих кооперативів, сільськогосподарських кооперативів, сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів тощо).

Даючи правову характеристику сільськогосподарської діяльності, слід виходити з того, що однією з основних особливостей цієї галузі є активне

використання природних ресурсів (насамперед, землі), що виступають основними та незамінними засобами сільськогосподарського виробництва, а також як такі, що істотно впливають на результати такого виробництва. Виходячи з указанного, питання використання природних ресурсів у сільськогосподарській діяльності (землекористування, використання тваринного та рослинного світу, водокористування, надрокористування, лісокористування) потребує свого докладного юридичного аналізу.

Тема 22. Правове регулювання транспортної діяльності

З'ясовуючи юридичну природу транспортної діяльності та правові засади її організації і здійснення, у першу чергу необхідно розглянути поняття та дати правову характеристику категорій транспортної діяльності, транспорту і транспортної системи; визначити їх види та суб'єктний склад.

Враховуючи ту обставину, що основну складову транспортної діяльності займає діяльність з перевезення вантажів, указана категорія підлягає окремому докладному юридичному аналізу.

З метою більш глибокого й досконалого освоєння тематики транспортної діяльності та виходячи з того, що транспортна діяльність здійснюється суб'єктами господарювання на підставі господарських договорів, необхідно дослідити вказані договірні конструкції, що застосовуються в галузі транспортної діяльності («транспортні договори»), зокрема: договори перевезення та його різновиди (в залежності від виду об'єктів та суб'єктів таких перевезень, як-от, договори на перевезення вантажу, багажу, пасажирів, пошти), договори транспортного експедирування, договори фрахтування (чартеру), договори про організацію перевезень, договори про організацію роботи із забезпечення перевезень вантажів (вузлові угоди, договори на централізоване завезення (вивезення) вантажів та інші). Розглядаючи окреслені правові питання, особливу увагу слід зосередити у площині класифікації транспортних договорів.

Враховуючи нормативний підхід, що має місце в законодавстві, акцентуємо увагу на специфіці регулювання відносин, що складаються при транспортуванні нафти, газу, води тощо трубопроводами (трубопровідним транспортом). Слід мати на увазі, що вказані відносини регулюються або законодавством про поставки, або законодавством про постачання енергетичних та інших ресурсів через приєднану мережу, що відповідно відноситься до типу договорів про оплатну реалізацію майна (товарів), а не типу договорів про надання послуг, які головним чином застосовуються у транспортній діяльності.

Для вивчення матеріалу цієї теми є надзвичайно важливим дослідити правовий статус учасників договірних відносин, пов'язаних з перевезенням вантажів (поняття, види, права та обов'язки тощо), зокрема: перевізників, відправників (вантажовідправників) та одержувачів (вантажодержувачів).

Досліджуючи питання відповідальності за порушення договорів перевезення вантажу, а також порядок вирішення спорів щодо перевезень, слід мати на увазі, що в законодавстві вказані правові категорії набули особливої специфіки (обмежений характер відповідальності за порушення договірних зобов'язань з перевезення вантажу та наявність в законодавстві обставин звільнення від такої відповідальності, а також специфіка порядку вирішення спорів щодо перевезень) у порівнянні із загальними нормами щодо відповідальності, порядку її застосування та порядку вирішення спорів.

Досліджуючи сутність і значення транспортної діяльності, окрему увагу необхідно приділити транспортно-експедиторській діяльності, що за своїм змістом є допоміжним видом діяльності, пов'язаним з перевезенням вантажу. Акцентувати увагу при цьому пропонується на понятті транспортно-експедиторської діяльності та правовому статусі її учасників, понятті та видах транспортно-експедиторських послуг, а також юридичній характеристиці договору транспортного експедирування.

Тема 23. Правове регулювання фінансової діяльності

При вивченні правових засад організації та здійснення фінансової діяльності найперше слід дослідити поняття та правову характеристику фінансової діяльності (як основні, так і допоміжні види діяльності, зокрема: грошове та інше фінансове посередництво, страхування та допоміжна діяльність у сфері фінансів і страхування), фінансових послуг, а також договору про надання фінансових послуг.

Дослідивши вказані загальні аспекти правового регулювання фінансової діяльності, необхідно детально розглянути окремі види/форми фінансової діяльності та пов'язані з ними питання, зокрема:

- правове регулювання банківської діяльності (банківська система України; правове становище банку; банківські операції та банківська діяльність; власне банківські та інші види операцій банків; кредитні операції банків; банківські кредити; депозитні операції банків; прямі інвестиції банків; розрахункові банківські операції та банківські рахунки; міжнародні розрахунки; факторингові операції банків; лізингові операції банків; заходи впливу при вчиненні банківських правопорушень та підстави їх застосування тощо);

- правове регулювання професійної діяльності на фондовому ринку (фондовий ринок; професійна діяльність на фондовому ринку та її види; професійна діяльність з торгівлі цінними паперами та її види (брокерська діяльність; дилерська діяльність; андеррайтинг; діяльність з управління цінними паперами тощо); діяльність з управління активами; діяльність з управління іпотечним покриттям; депозитарна діяльність депозитарної установи; діяльність із зберігання активів інститутів спільного інвестування; діяльність із зберігання активів пенсійних фондів; діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку; клірингова діяльність; регулювання ринку цінних паперів та його форми тощо);

- правове регулювання діяльності з надання інших фінансових послуг (правове регулювання страхової діяльності; правове регулювання діяльності

ломбардів, кредитних спілок, довірчих товариств, фінансових установ зі спеціальним статусом та інших фінансових установ).

Даючи правову характеристику фінансової діяльності, окрему увагу слід зосередити на питанні статусної, адміністративної, кримінальної та господарсько-правової відповідальності за правопорушення у сфері фінансової діяльності.

Для досконалого опанування матеріалу цієї теми є надзвичайно важливим дослідити договірні конструкції про надання фінансових послуг, зокрема: договір про надання фінансових послуг; договори про надання банківських послуг (договір банківського кредиту, договір позики, кредитний договір, договір банківського рахунка, договір банківського вкладу (депозиту) тощо) та розрахунки (за платіжними дорученнями, акредитивами, розрахунковими чеками, за інкасо, а також інші розрахунки); договір лізингу та фінансового лізингу; договір страхування та інші види договірних зобов'язань про надання фінансових послуг.

Тема 24. Спеціальні режими господарювання

Опановуючи матеріал запропонованої теми, слід мати на увазі, що загальні аспекти щодо спеціальних режимів господарювання (поняття, характерні ознаки, види тощо) повинні були бути розглянуті окремим питанням під час вивчення теми 15 «Загальні положення особливої (спеціальної) частини господарського права. Допоміжна діяльність у сфері господарювання». Тому з метою досконалого й ретельного вивчення та розуміння матеріалу цієї теми необхідно відтворити (пригадати, переглянути та повторно дослідити) матеріал теми 15 «Загальні положення особливої (спеціальної) частини господарського права. Допоміжна діяльність у сфері господарювання» щодо загальних положень спеціальних режимів господарювання і вже, відштовхуючись від цього, докладно розглянути й дати юридичну характеристику окремим видам спеціальних режимів господарювання, зокрема:

- правовим режимам спеціальних (вільних) економічних зон і технологічних парків (поняття, характерні ознаки та види; особливості правового статусу суб'єктів, специфіка оподаткування тощо);

- правовому режиму концесійної діяльності (поняття концесії; поняття та базові засади концесійної діяльності; об'єкти концесії; правова характеристика концесійного договору тощо);

- правовим режимам інших видів спеціальних режимів господарювання (у виключній (морській) економічній зоні; на державному кордоні України; в санітарно-захисних та інших охоронних зонах, на територіях і об'єктах, що особливо охороняються; в окремих галузях економіки (у т. ч. у Збройних Силах України); на територіях пріоритетного розвитку; в умовах надзвичайного стану, надзвичайної екологічної ситуації; в умовах воєнного стану.

Тема 25. Правове регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності

При вивченні матеріалу цієї теми у першу чергу необхідно дослідити поняття, види та форми (в залежності від різних критеріїв) інвестицій та інвестиційної діяльності.

Враховуючи ту обставину, що інвестиційна діяльність забезпечується в більшості випадків шляхом реалізації інвестиційних проектів, останнім (поряд з проектною (інвестиційною) пропозицією) необхідно дати докладну юридичну характеристику.

Окреме значення для засвоєння цієї теми має дослідження правового статусу суб'єктів інвестиційної діяльності (інвесторів та інших), а також їхніх гарантій.

Слід мати на увазі, що основним правовим документом, який регулює взаємовідносини між суб'єктами інвестиційної діяльності, є інвестиційний договір. Виходячи з указаного, необхідно докладно розглянути правову характеристику вказаного виду господарських договорів.

Що стосується питання правового регулювання інноваційної діяльності, то вкажемо, що студентам необхідно зосередити увагу на понятті, видах і формах інновацій та інноваційної діяльності. З огляду на нормативний підхід слід мати на увазі, що інноваційна діяльність у розумінні законодавства – це одна із форм та об'єкт інвестиційної діяльності. Тому з метою досконалого з'ясування юридичної природи інноваційної діяльності необхідно докладно розглянути окреслений правовий зв'язок.

Характеризуючи інноваційну діяльність, окрему увагу необхідно акцентувати на інноваційному проєкті та деяких інших категоріях (інноваційний продукт тощо).

Оскільки створення об'єктів інноваційної діяльності в більшості випадків забезпечується різними договірними конструкціями (як-от договір на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт або договір на створення і передачу науково-технічної продукції тощо), то є надзвичайно важливим докладно розглянути вказані види господарських договорів.

Окремий акцент також слід змістити у площину дослідження питання іноземних інвестицій, правовому регулюванню яких характерна низка особливостей. При цьому до основних питань, на яких слід зупинитися докладно, слід віднести наступні: поняття, види та форми іноземних інвестицій; оцінка іноземних інвестицій та їх державна реєстрація (перереєстрація); гарантії іноземним інвесторам та інші. Освоєння вказаних правових аспектів надасть змогу встановити особливості правового регулювання іноземних інвестицій.

Тема 26. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності та валютних операцій

Досліджуючи правові засади організації та здійснення зовнішньоекономічної діяльності, в першу чергу необхідно розглянути

поняття, види, суб'єктний склад та правовий режим зовнішньоекономічної діяльності.

У зв'язку зі вступом України до Світової організації торгівлі (СОТ), а також підписанням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, Україна взяла на себе зобов'язання гармонізувати своє господарське та інше законодавство з вимогами СОТ та законодавством Європейського Союзу, що зумовлює необхідність акцентувати окрему увагу на питанні правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності та його розвитку.

Розглядаючи питання державного регулювання та контролю зовнішньоекономічної діяльності, необхідно проаналізувати правові категорії ліцензування та квотування зовнішньоекономічної діяльності, а також відповідальності за порушення законодавства про зовнішньоекономічну діяльність (поняття, види, порядок її застосування тощо).

Указуючи на важливість дослідження категорії зовнішньоекономічного договору (контракту) як основної форми, що опосередковує господарські зв'язки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України та їхніх іноземних контрагентів, зауважимо, що докладного юридичного аналізу потребують наступні питання: поняття зовнішньоекономічного договору та попередні етапи його укладення; право, що застосовується при укладанні зовнішньоекономічних договорів (контрактів); форма та умови зовнішньоекономічного договору; правила тлумачення торговельних термінів «Інкотермс» та деякі інші питання.

Досліджуючи сутність і значення правового регулювання валютних операцій та валютного контролю, пропонується розглянути наступні правові аспекти: поняття валютної політики та валютного регулювання; органи валютного регулювання та їх повноваження; поняття валютних операцій та валютних цінностей; строки повернення валютної виручки; ліцензії НБУ та контрольні функції банків; валютний контроль; відповідальність за порушення вимог валютного законодавства тощо.

4. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ, ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ТА ЗАДАЧІ ЗА КРИТЕРІЯМИ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ТА СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

Далі наведені контрольні питання, тестові завдання та задачі по змісту тем дисципліни, за загальними та спеціальними критеріями, а також за варіантами в цілях їх комбінування та компонування, систематизації й організації навчальних завдань, студентів та їх груп.

Загальні контрольні питання до тем навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ до господарського права України
1. Системоутворюючі фактори господарського права. Предмет господарського права.
2. Метод господарського права.
3. Господарсько-правові норми.
4. Становлення та розвиток господарського права: історичний екскурс.
5. Господарське право як галузь права.
6. Господарське право як наука.
7. Господарське право як навчальна дисципліна.
Тема 2. Джерела (форми) господарського права. Господарське законодавство
1. Поняття та види форм (джерел) господарського права.
2. Господарське законодавство України: поняття, ознаки, система, стан та перспективи розвитку.
3. Нормативно-правовий акт – основна форма (джерело) господарського права.
4. Господарські нормативні договори. Міжнародні договори.
5. Документи Міжнародної Торгової Палати.
6. Судові рішення як джерела господарського права та акти тлумачення норм права.
Тема 3. Господарська діяльність та господарські правовідносини
1. Поняття та ознаки господарської діяльності.
2. Види і галузі господарської діяльності.
3. Правовий режим та базові засади здійснення господарської діяльності.
4. Господарські правовідносини: поняття та види.
5. Суб'єктний склад господарських правовідносин, господарської діяльності та господарського права, а також учасники відносин у сфері господарювання: поняття, правовий статус, ознаки та господарська правосуб'єктність.
Тема 4. Підприємництво та некомерційне господарювання

1. Історія становлення, поняття, ознаки, види та функції підприємницької діяльності.
2. Правовий режим та базові засади здійснення підприємницької діяльності.
3. Обмеження та заборони щодо здійснення підприємницької діяльності.
4. Загальні умови організації та здійснення підприємницької діяльності.
5. Припинення підприємницької діяльності.
6. Суб'єкти підприємницької діяльності.
7. Поняття некомерційної господарської діяльності.
8. Суб'єкти некомерційної господарської діяльності.
9. Особливості правового режиму некомерційної господарської діяльності.
Тема 5. Публічне управління та регулювання господарської діяльності. Публічно-приватне партнерство
1. Поняття публічного управління господарською діяльністю.
2. Державна економічна політика. Господарське прогнозування та господарське планування.
3. Державне господарське регулювання. Державна регуляторна політика у сфері господарської діяльності.
4. Державний господарський нагляд (контроль), його заходи та порядок їх здійснення.
5. Засоби державного регулювання господарської діяльності.
6. Управління господарською діяльністю в державному та комунальному секторах економіки.
7. Управління господарською діяльністю органами місцевого самоврядування: напрями та перспективи.
8. Співпраця держави/територіальної громади з приватним сектором економіки. Публічно-приватне партнерство.
Тема 6. Правовий статус суб'єктів господарювання
1. Суб'єкти господарювання: поняття, види, ознаки та правове становище.
2. Суб'єкти господарювання – юридичні особи (господарські організації).
3. Утворення суб'єктів господарювання. Державна реєстрація створення суб'єктів господарювання.
4. Припинення суб'єктів господарювання. Реорганізація та ліквідація суб'єктів господарювання. Державна реєстрація припинення суб'єктів господарювання.
5. Правовий статус відокремлених підрозділів суб'єктів господарювання-юридичних осіб (філій, представництв).
6. Представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності.
7. Правовий статус фізичних осіб як суб'єктів підприємницької діяльності.
Тема 7. Правовий статус підприємства
1. Загальна характеристика правового становища підприємства.
2. Класифікація підприємств.

3. Правове становище підприємств державної та комунальної форм власності.
4. Правове становище підприємств колективної та приватної форм власності.
Тема 8. Правовий статус господарського товариства
1. Поняття корпорації та господарського товариства.
2. Класифікація господарських товариств.
3. Корпоративні права та обов'язки учасників господарських товариств.
4. Майно та фонди господарських товариств.
5. Органи управління господарських товариств.
Тема 9. Правовий статус об'єднань суб'єктів господарювання
1. Загальна правова характеристика об'єднань суб'єктів господарювання: поняття, ознаки та види.
2. Об'єднання підприємств: поняття, види, правове регулювання створення, діяльності та припинення.
3. Об'єднання суб'єктів господарювання без створення юридичної особи.
4. Об'єднання суб'єктів господарювання на основі відносин контролю.
Тема 10. Майнова основа господарювання. Правове регулювання відносин власності та інших речових прав у сфері господарювання
1. Поняття правового режиму майна суб'єктів господарювання та майнові відносини у сфері господарювання.
2. Склад та джерела формування майна суб'єктів господарювання.
3. Власність і право власності.
4. Форми права власності.
5. Правові режими господарського відання та оперативного управління. Права на чужі речі.
6. Право довірчої власності та довірче управління майном.
7. Майновий стан та облік майна суб'єкта господарювання.
Тема 11. Ресурси у сфері господарювання
1. Поняття ресурсів у сфері господарювання. Фінансові ресурси суб'єктів господарювання.
2. Використання природних ресурсів у сфері господарювання
3. Права інтелектуальної власності у господарській діяльності.
4. Правовий режим інформації у сфері господарської діяльності.
Тема 12. Правопорушення у сфері господарювання. Господарсько-правова відповідальність
1. Поняття правопорушення у сфері господарювання та їх класифікація.
2. Поняття, ознаки, види, цілі, функції та механізм реалізації господарсько-правової відповідальності.

3. Господарські санкції та адміністративно-господарські санкції.
4. Підстави покладення господарсько-правової відповідальності.
Тема 13. Захист господарських прав та інтересів суб'єктів господарського права
1. Поняття, види (форми) та способи захисту господарських прав та інтересів.
2. Адміністративний захист прав та інтересів суб'єктів господарського права.
3. Захист господарських прав та інтересів судами: загальні положення.
4. Основні інститути процесуального права та їх значення для захисту господарських прав і інтересів.
5. Захист прав та інтересів суб'єктів господарських відносин органами нотаріату.
6. Особливості захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання в процесі виконавчого провадження.
7. Захист прав та інтересів суб'єктів господарювання Радою бізнес-омбудсмена.
8. Неюрисдикційний захист прав та інтересів суб'єктів господарювання.
Модуль 2
Тема 14. Вступ до Особливої (Спеціальної) частини господарського права
1. Система господарського права. Особлива (Спеціальна) частина господарського права.
2. Спеціальні правові конструкції господарського права: загальні положення.
3. Основні та допоміжні види і галузі господарської діяльності: загальні положення.
4. Спеціальні режими господарювання: загальні положення.
5. Загальні правила (умови) організації та здійснення господарської діяльності в окремих галузях економіки та в умовах спеціальних режимів господарювання.
Тема 15. Правові засоби та механізми інституту публічного регулювання господарської діяльності. Інститут захисту прав споживачів
1. Засоби та механізми інституту публічного регулювання господарської діяльності: загальні положення.
2. Правові засади здійснення регулювання та контролю (нагляду) у сфері ціноутворення.
3. Правові засади технічного регулювання (стандартизація, сертифікація, оцінка відповідності та метрологія) в Україні.
4. Ліцензування господарської діяльності.

5. Дозвільна система у сфері господарювання.
6. Правові засади здійснення валютного регулювання та валютного контролю (нагляду).
7. Інститут захисту прав споживачів.
Тема 16. Інститут захисту економічної конкуренції (антимонопольно-конкурентне право)
1. Поняття конкуренції та конкурентних відносин.
2. Правові засоби антимонопольного регулювання. Природні монополії.
3. Відповідальність за антиконкурентні правопорушення. Недобросовісна конкуренція.
4. Порядок розгляду справ про антиконкурентні правопорушення.
5. Правовий статус Антимонопольного комітету України.
Тема 17. Інститут відновлення платоспроможності та банкрутства
1. Загальна правова характеристика інституту відновлення платоспроможності та банкрутства.
2. Правові механізми позасудового відновлення платоспроможності та його заходи.
3. Правова характеристика банкрутства.
4. Динаміка та учасники процедури банкрутства.
5. Правова характеристика судового відновлення платоспроможності.
6. Ліквідація у процесі банкрутства.
7. Особливості застосування законодавства про відновлення платоспроможності та банкрутство.
Тема 18. Спеціальні режими господарювання
1. Правовий режим господарської діяльності в умовах спеціальних (вільних) економічних зон. Спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків.
2. Правові засади організації та здійснення господарської діяльності на умовах концесії.
3. Інші види спеціальних режимів господарювання.
Тема 19. Господарське договірне право
1. Зобов'язальні правовідносини в системі правових відносин. Поняття, юридична характеристика та види господарських зобов'язань.
2. Динаміка господарських зобов'язань.
3. Поняття, юридична характеристика, зміст та форма господарського договору.
4. Динаміка господарських договорів.
5. Класифікація господарських договорів та юридична характеристика їх окремих видів.
6. Інкотермс.

Тема 20. Правові засади організації та здійснення господарсько-торговельної діяльності
1. Господарсько-торговельна діяльність: історико-правові витоки становлення та розвитку, поняття, види, форми та суб'єкти.
2. Правові засади функціонування організованих ринків торгівлі. Правовий статус бірж.
3. Правові особливості використання господарських договорів у господарсько-торговельній діяльності (торгові договори).
4. Роздрібна торгівля та ресторанне господарство.
5. Публічне замовлення та публічні закупівлі.
6. Електронна комерція.
Тема 21. Правові засади організації та здійснення господарської будівельної діяльності
1. Поняття господарської будівельної діяльності, її види та окремі засоби публічного регулювання. Капітальне будівництво.
2. Учасники правових відносин у сфері будівництва.
3. Договірне забезпечення господарської будівельної діяльності та будівництва.
4. Правовий порядок забудови територій та здійснення будівництва.
Тема 22. Правові засади організації та здійснення сільськогосподарської діяльності
1. Поняття сільськогосподарської діяльності та її суб'єктів.
2. Правова характеристика суб'єктів сільськогосподарської діяльності окремих організаційно-правових форм.
3. Правові засади використання у сільськогосподарській діяльності природних ресурсів.
Тема 23. Правові засади організації та здійснення транспортної діяльності
1. Транспорт і транспортна система України. Поняття, види та суб'єкти транспортної діяльності.
2. Транспортна діяльність з перевезення вантажів та її учасники.
3. Транспортні договори.
4. Правові особливості господарсько-правової відповідальності у сфері транспортної діяльності.
5. Транспортно-експедиторська діяльність.
Тема 24. Правові засади організації та здійснення фінансової діяльності
1. Фінансова діяльність та фінансові послуги: загальні положення. Договір про надання фінансових послуг.
2. Правові засади організації та здійснення фінансового посередництва.

Банківська діяльність.
3. Правові засади організації та здійснення професійної діяльності на фондовому ринку.
4. Правові засади організації та здійснення інших видів фінансової діяльності.
5. Юридична відповідальність у сфері фінансової діяльності.
Тема 25. Правові засади інвестування та інноваціонування господарської діяльності
1. Поняття, види та форми інвестицій та інвестиційної діяльності. Інвестиційний проект та інвестиційний договір.
2. Правовий статус суб'єктів інвестиційної діяльності.
3. Поняття, види та форми інновацій та інноваційної діяльності. Інноваційні проекти та інноваційні договори.
4. Правові засади та особливості здійснення іноземного інвестування.
Тема 26. Міжнародне економічне співробітництво та зовнішньоекономічна діяльність України
1. Зовнішньоекономічна діяльність та міжнародне економічне співробітництво України: загальні положення.
2. Правові засади і особливості організації та здійснення зовнішньоекономічної діяльності.
3. Договірне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності.

**Додаткові спеціалізовані (поглиблені) контрольні питання до тем
дисципліни**

Теми № 1-9 початкової дисципліни

1. Охарактеризуйте ознаки господарської діяльності.
2. Класифікуйте господарські правовідносини.
3. Охарактеризуйте господарське право як галузь права.
4. Яким чином співвідносяться категорії суб'єктів господарських правовідносин та учасників відносин у сфері господарювання?
5. Які відносини є предметом регулювання господарського законодавства України?

Теми № 10-14 початкової дисципліни

1. Яким законодавством регулюються майнові відносини у сфері господарювання?
2. Розкрийте сутність та принципи бухгалтерського обліку.
3. Охарактеризуйте особливості використання надр як природного ресурсу у сфері господарювання.

4. Проаналізуйте відмінності юрисдикційного та неюрисдикційного захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання.
5. Охарактеризуйте порядок захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання Радою бізнес-омбудсмена.

Теми № 15-20 початкової дисципліни

1. Охарактеризуйте правову природу метрології у сфері господарювання.
2. Визначте особливості вільної торговельної діяльності на організованому ринку.
3. Розкрийте особливості правового статусу суб'єктів відносин у сфері будівельної діяльності.
4. Розкрийте сутність правових засобів обмеження та попередження монополізму.
5. Охарактеризуйте визначені законодавством особливості процедури відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом.

Теми № 21-26 початкової дисципліни

1. Яким законодавством регулюються відносини щодо організації та здійснення сільськогосподарської діяльності?
2. Визначте особливості правового статусу та діяльності ломбардів.
3. Охарактеризуйте спеціальний режим господарювання на державному кордоні України.
4. Дайте правову характеристику зовнішньоекономічного контракту.
5. Які види договірних конструкцій використовуються у професійній діяльності на фондовому ринку?

Тестові завдання в рамках модулю № 1 (теми 1-13 навчальної дисципліни) за варіантами **Варіант 1**

1. Предметом господарського права є:
 - а) сукупність майнових та особистих немайнових відносин;
 - б) сукупність суспільних відносин, які виникають з приводу публічного управління господарською діяльністю;
 - в) сукупність суспільних відносин, які виникають з приводу організації та здійснення підприємницької діяльності;
 - г) сукупність суспільних відносин, які виникають з приводу організації та здійснення некомерційної діяльності;
 - д) сукупність суспільних відносин, які виникають з приводу ініціювання (організації), ведення та припинення господарської діяльності (в т. ч. відносини щодо публічного управління господарською діяльністю), а також з приводу створення, організаційного функціонування та припинення суб'єктів господарювання та їх об'єднань.

2. Господарське право як галузь права за своєю правовою природою є:
 - а) самостійною галуззю права;
 - б) комплексною галуззю права;
 - в) взагалі не є галуззю права.

3. Господарське законодавство – це:
 - а) система нормативно-правових актів та актів індивідуальної дії, в змісті яких зафіксовані норми, що регулюють господарські відносини;
 - б) система нормативно-правових актів, в змісті яких зафіксовані норми, що регулюють господарські відносини;
 - в) система нормативно-правових актів та індивідуальних господарських договорів, в змісті яких зафіксовані положення, що регулюють господарські відносини.

4. Горизонтальна систематизація господарського законодавства здійснюється:
 - а) за юридичною силою актів, у яких фіксуються господарсько-правові норми;
 - б) за предметом правового регулювання;
 - в) за методом правового регулювання.

5. Під господарською діяльністю слід розуміти:
 - а) діяльність суб'єктів господарювання у сфері у сфері суспільного виробництва, спрямовану на споживання виготовленої продукції, виконаної роботи чи наданої послугу вартісного характеру, що мають цінову визначеність;
 - б) діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямовану на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність;
 - в) діяльність суб'єктів господарювання у сфері господарських відносин, спрямовану на створення і підтримання необхідних матеріально-технічних умов їх функціонування.

6. Згідно із законодавством метою здійснення комерційної (підприємницької) діяльності є:
 - а) отримання прибутку та досягнення економічних і соціальних результатів;
 - б) лише отримання прибутку;
 - в) лише досягнення економічних і соціальних результатів.

7. По відношенню до правового режиму та засад господарської діяльності, правовий режим та засади організації та здійснення підприємницької діяльності:
 - а) є категорією видовою, а відтак правові засоби і прийоми регулювання, особливості правового порядку, специфіка регулятивних властивостей,

особливості принципів та загальних положень, встановлених для господарської діяльності загалом, знаходять своє місце і у підприємництві (поширюються на підприємництво);

- б) є категорією родовою, а відтак правові засоби і прийоми регулювання, особливості правового порядку, специфіка регулятивних властивостей, особливості принципів та загальних положень, встановлених для підприємницької діяльності, знаходять своє місце і у господарській діяльності;
- в) зазначені правові категорії є тотожними.

8. Конструктивна послідовність суб'єктного складу, що має місце в господарському праві, від загального до видового (тобто «рід» - «вид») має наступний порядок:

- а) суб'єкти господарського права; учасники відносин у сфері господарювання та суб'єкти господарських правовідносин; суб'єкти господарської діяльності;
- б) суб'єкти господарського права; суб'єкти господарської діяльності; учасники відносин у сфері господарювання та суб'єкти господарських правовідносин;
- в) суб'єкти господарської діяльності; учасники відносин у сфері господарювання та суб'єкти господарських правовідносин; суб'єкти господарського права.

9. Господарсько-виробничими відносинами є:

- а) відносини, що складаються між структурними підрозділами суб'єкта господарювання, та відносини суб'єкта господарювання з його структурними підрозділами;
- б) майнові та інші відносини, що виникають між суб'єктами господарювання при безпосередньому здійсненні ними господарської діяльності;
- в) відносини, що виникають та складаються у процесі управління господарською діяльністю.

10. Публічне управління господарською діяльністю в широкому розумінні є:

- а) процесом владного впливу, що здійснюється уповноваженими органами державної влади та місцевого самоврядування у сфері господарювання задля забезпечення реалізації, охорони та в необхідних випадках – захисту суспільних (публічних) інтересів відповідних публічних суб'єктів (народу, держави, споживачів тощо) та їх оптимального збалансування (узгодження) з приватними інтересами;
- б) процесом владного впливу, що здійснюється уповноваженими органами державної влади та місцевого самоврядування у сфері організаційно-господарських відносин;

в) процесом здійснення внутрішніх адміністративно-управлінських процедур у суб'єктах господарювання (в т. ч. й ті, що виникають на основі корпоративних прав, включаючи корпоративні права держави та місцевого самоврядування).

11. Державна економічна політика ґрунтується на:

- а) економічній стратегії;
- б) економічній тактиці;
- в) господарському прогнозуванні.

12. Економічна політика держави здійснюється за напрямками, які:

- а) визначаються суб'єктами господарювання;
- б) визначені господарським законодавством;
- в) визначаються владними органами виконавчої влади.

13. Під правовим становищем (правовим статусом) суб'єкта правовідносин у вузькому значенні традиційно розуміють:

- а) сукупність ознак цих суб'єктів;
- б) місце, яке займає суб'єкт в структурі тих чи інших правових відносин;
- в) сукупність прав і обов'язків цих суб'єктів.

14. Суб'єктами господарювання є:

- а) всі учасники господарських відносин, які реалізують господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах, передбачених законодавством;
- б) учасники господарських відносин – юридичні особи, які реалізують господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах, передбачених законодавством;
- в) учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством.

15. З огляду на юридичну природу та особливості правового статусу підприємства як суб'єкта господарських відносин, його слід ідентифікувати як:

- а) суб'єкта господарського права, юридичну особу та господарську організацію певного виду;

- б) суб'єкта господарського права, юридичну особу та як об'єкт господарського обігу;
- в) суб'єкта господарського права, господарську організацію та як об'єкт господарського обігу.

16. Згідно з цивільним законодавством товариства поділяються на:

- а) на підприємницькі та непідприємницькі;
- б) приватні та публічні;
- в) підприємницькі та державні.

17. В максимально широкому плані об'єднання суб'єктів господарювання в залежності від конструкції (зокрема, організаційної та правової форми), якої вони набувають у процесі створення, можна поділити на:

- а) об'єднання, що завжди супроводжуються створенням юридичної особи; об'єднання, що діють на підставі організаційно-господарського договору та ніколи не супроводжуються створенням юридичної особи; об'єднання на основі відносин контролю, які характеризуються тим, що їх заснування та функціонування може супроводжуватися створенням юридичної особи або ж відбувається без створення правової основи у вигляді юридичної особи чи навіть без наявності організаційно-господарського договору;
- б) об'єднання, що завжди супроводжуються створенням юридичної особи та об'єднання, що діють на підставі організаційно-господарського договору та ніколи не супроводжуються створенням юридичної особи;
- в) об'єднання, що завжди супроводжуються створенням юридичної особи та об'єднання на основі відносин контролю, які характеризуються тим, що їх заснування та функціонування може супроводжуватися створенням юридичної особи або ж відбувається без створення правової основи у вигляді юридичної особи чи навіть без наявності організаційно-господарського договору.

18. Залежно від економічної форми, якої набуває майно у процесі здійснення господарської діяльності, майнові цінності класифікуються на:

- а) окрему річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки;
- б) основні фонди, оборотні засоби, кошти, товари;
- в) речі та нематеріальні об'єкти.

19. У сфері господарювання застосовуються такі види санкцій:

- а) відшкодування збитків, штрафні санкції, оперативно-господарські санкції;
- б) відшкодування збитків, штрафні санкції, оперативно-господарські санкції, адміністративно-господарські санкції;

в) відшкодування збитків та неустойка.

20. Під юрисдикційною формою захисту прав слід розуміти:

- а) діяльність компетентних державних органів влади щодо захисту прав та законних інтересів суб'єктів права;
- б) сукупністю самостійних законних дій фізичних осіб та організацій, що вчиняються з метою захисту власних прав та законних інтересів;
- в) діяльність судових органів щодо захисту прав та законних інтересів суб'єктів права.

Варіант 2

1. Господарсько-правова норма – це:

- а) правило поведінки, скероване на врегулювання суспільних відносин, що виникають при ініціюванні (організації), здійсненні та припиненні господарської діяльності та управлінням нею, а також при створенні, організаційному функціонуванні та припиненні суб'єктів господарювання та їх об'єднань;
- б) правило поведінки, скероване на врегулювання особистих майнових суспільних відносин, що виникають між суб'єктами права та ґрунтуються на їх юридичній рівності, вільному волевиявленні та майновій самостійності;
- в) правило поведінки, скероване на врегулювання суспільних відносин, що виникають при нормотворчій діяльності владних державних органів та органів місцевого самоврядування.

2. Зміст науки господарського права складають:

- а) правові норми та нормативні акти;
- б) положення господарських нормативно-правових актів;
- в) система знань (поняття, положення, висновки, концепції тощо) про господарсько-правові явища.

3. Виходячи з положень чинного законодавства, розмежування сфер регулювання ЦК України та ГК України здійснюється наступним чином:

- а) у випадках врегульованості відносин у сфері господарювання ЦК України та іншими актами цивільного законодавства, ГК України застосовуватися не повинен. У той же час, у разі недостатності правового регулювання відносин положеннями ЦК України, слід застосовувати ГК України;
- б) одночасному застосуванню підлягають норми обох кодексів, а у разі виникнення конфлікту норм – пріоритет у застосуванні має ЦК України як нормативно-правовий акт, що регулює майнові та особисті немайнові відносини;
- в) у випадках врегульованості відносин у сфері господарювання ГК України та іншими актами господарського законодавства, ЦК України застосовуватися не

повинен. У той же час, у разі недостатності правового регулювання відносин положеннями ГК України, слід застосовувати ЦК України.

4. Істотними ознаками господарської діяльності є:

- а) публічно-приватний характер; пов'язаність з виготовленням продукції та її реалізацією, наданням послуг, виконанням робіт; особливий суб'єктний склад; систематичність; вартісний характер результатів господарської діяльності;
- б) виключно приватний характер; пов'язаність з виготовленням продукції та її реалізацією, наданням послуг, виконанням робіт; епізодичний характер; вартісний характер результатів господарської діяльності;
- в) виключно публічний характер; пов'язаність з виготовленням продукції та її реалізацією, наданням послуг, виконанням робіт; особливий суб'єктний склад; одноразовий характер; вартісний характер результатів господарської діяльності.

5. В основі правового господарського порядку, згідно із положеннями законодавства, закладений принцип:

- а) оптимального поєднання ринкового саморегулювання макроекономічних процесів з державним регулюванням економічних відносин суб'єктів господарювання;
- б) оптимального поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктів господарювання з державним регулюванням макроекономічних процесів;
- в) застосування лише державного регулювання економічних відносин суб'єктів господарювання.

6. З огляду на предметне наповнення господарська діяльність у законодавстві класифікується:

- а) за видами економічної діяльності;
- б) за методами економічної діяльності;
- в) за способами економічної діяльності.

7. У найбільш загальному плані, межі свободи підприємництва визначаються за наступним правилом:

- а) кожний має право на підприємницьку діяльність, прямо дозволену законом;
- б) кожний має право на підприємницьку діяльність, не заборонену законом;
- в) кожний має право на підприємницьку діяльність, не заборонену законом, що здійснюється після отримання необхідного дозволу органів влади.

8. Господарські відносини та відносини у сфері господарювання, як і їх відповідні суб'єкти (учасники):

- а) є тотожними;
- б) збігаються між собою, але лише в основній частині;
- в) є цілком різнорідними та ніяким чином не збігають між собою (ні повністю, ні в частині).

9. Організаційно-господарськими є:

- а) відносини, що складаються між структурними підрозділами суб'єкта господарювання у процесі управління господарською діяльністю;
- б) відносини, що складаються між суб'єктами господарювання та суб'єктами організаційно-господарських повноважень у процесі управління господарською діяльністю;
- в) відносини, що виникають та складаються між негосподарюючими суб'єктами у процесі управління господарською діяльністю.

10. Державна економічна політика:

- а) є процесом владного впливу, що здійснюється уповноваженими органами державної влади та місцевого самоврядування у сфері господарювання задля забезпечення реалізації, охорони та в необхідних випадках – захисту суспільних (публічних) інтересів відповідних публічних суб'єктів (народу, держави, споживачів тощо) та їх оптимального збалансування (узгодження) з приватними інтересами;
- б) є окремою формою (видом) публічного управління господарською діяльністю;
- в) визначає базові засади та напрямки організації й здійснення державного регулювання господарської діяльності.

11. Економічна тактика – це:

- а) сукупність найближчих цілей, завдань, засобів і способів їх досягнення для реалізації стратегічного курсу економічної політики в конкретних умовах, що складаються в поточному періоді розвитку народного господарства;
- б) обраний державою курс економічної політики, який розрахований на тривалу перспективу;
- в) це науково обгрунтоване передбачення напрямів розвитку країни, окремих галузей економіки або окремих адміністративно-територіальних одиниць, можливого стану економіки та соціальної сфери в майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення параметрів економічного і соціального розвитку.

12. Управління господарською діяльністю у державному та комунальному секторах економіки здійснюється через:

- а) прийняття законодавчих актів щодо управління господарською діяльністю;
- б) систему організаційно-господарських повноважень відповідних органів управління щодо суб'єктів господарювання, що належать до цих секторів відповідно і здійснюють свою діяльність на основі права господарського відання або права оперативного управління;
- в) контроль та нагляд у сфері господарювання.

13. Суб'єкти господарського права можуть бути суб'єктами (учасниками) господарських правовідносин за наявності в сукупності наступних загальних умов:

- а) господарсько-правової норми, що передбачає права та/або обов'язки суб'єкта; господарської правоздатності та дієздатності суб'єкта (господарської компетенції); підстав виникнення, зміни та припинення правовідносин (юридичних фактів);
- б) господарсько-правової норми, що передбачає права та/або обов'язки суб'єкта; господарської деліктоздатності суб'єкта; підстав виникнення, зміни та припинення правовідносин (юридичних фактів);
- в) господарської правоздатності та дієздатності суб'єкта (господарської компетенції); наявності майнової основи суб'єкта; наявності організаційно-правової форми суб'єкта.

14. В найбільш загальному плані до кола суб'єктів господарювання, згідно з чинним законодавством, включаються:

- а) господарські організації (юридичні особи) різних видів та громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці;
- б) господарські організації (юридичні особи) різних видів;
- в) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

15. В цілому для підприємств характерним є створення наступних органів управління та контролю:

- а) вищий орган, контрольний орган, виконавчий орган, ревізійний орган;
- б) вищий орган, виконавчий орган, ревізійний орган;
- в) вищий орган, контрольний орган, ревізійний орган.

16. Господарськими товариствами визнаються:

- а) установи або інші суб'єкти господарських відносин, створені юридичними особами та/або громадянами шляхом об'єднання їх майна і участі в підприємницькій чи некомерційній діяльності з метою одержання прибутку та/або досягнення економічних, соціальних та інших результатів;
- б) підприємства або інші суб'єкти господарювання, створені юридичними особами та/або громадянами шляхом об'єднання їх майна і участі в підприємницькій діяльності товариства з метою одержання прибутку;
- в) підприємства або інші суб'єкти господарювання, створені юридичними особами та/або громадянами шляхом об'єднання їх майна і участі в підприємницькій чи некомерційній діяльності з метою одержання прибутку та/або досягнення економічних, соціальних та інших результатів.

17. Залежно від організаційно-правової форми та ступеня централізації управлінських повноважень об'єднання суб'єктів господарювання можна поділити на:

- а) господарські об'єднання, державні господарські об'єднання та комунальні господарські об'єднання;
- б) асоціації, корпорації, консорціуми, концерни, інші об'єднання підприємств, передбачені законом;
- в) приватні та публічні господарські об'єднання.

18. Згідно із законодавством правом власності є:

- а) право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб;
- б) сукупність прав та обов'язків особи щодо речі (майна), які реалізуються відповідно до закону;
- в) сукупність правових норм, які встановлюють і охороняють належність матеріальних благ конкретним суб'єктам – власникам.

19. Господарсько-правова відповідальність – це:

- а) сприятливого характеру майнові та/або організаційні наслідки, що настають для суб'єкта господарських відносин, який дотримується встановлених вимог господарського законодавства (правил здійснення господарської діяльності);
- б) несприятливого характеру наслідки, що настають для суб'єкта господарських відносин, який зловживає своїми суб'єктивними правами або законними інтересами та/або встановленими вимогами господарського законодавства;
- в) несприятливого характеру майнові та/або організаційні наслідки, що настають для суб'єкта господарських відносин, який вчинив господарське правопорушення, тобто дію чи бездіяльність, що порушує суб'єктивні права або

законні інтереси інших суб'єктів господарських відносин та/або встановлені вимоги господарського законодавства (правила здійснення господарської діяльності), через застосування до нього у встановленому порядку господарських санкцій.

20. Неюрисдикційна форма захисту господарських прав та інтересів є:

- а) сукупністю самостійних незаконних та протиправних дій фізичних осіб та організацій, що вчиняються з метою захисту власних прав та законних інтересів;
- б) сукупністю самостійних законних дій фізичних осіб та організацій, що вчиняються з метою захисту власних прав та законних інтересів;
- в) є видом адміністративного захисту господарських прав та інтересів.

Варіант 3

1. Системоутворюючими факторами галузі господарського права є:

- а) предмет та суб'єкти господарського права;
- б) предмет та метод господарського права;
- в) предмет, метод, суб'єкти, правовий режим, принципи та база законодавства.

2. В якості навчальної дисципліни господарське право виступає:

- а) сукупністю норм, які пов'язані з правовим регулюванням та правовим забезпеченням господарської діяльності та сфери господарювання;
- б) сукупністю положень законодавства, якою регулюються господарська діяльність та сфера господарювання;
- в) сукупністю знань, яка систематизована відповідно до потреб, пов'язаних з підготовкою спеціалістів у сфері правового регулювання та правового забезпечення господарської діяльності та сфери господарювання, в першу чергу – для підготовки юристів та економістів.

3. З урахуванням юридичної сили можна наступним чином прокласифікувати нормативно-правові акти у порядку «спадання» їх юридичної сили:

- а) закони та постанови ВРУ; укази та розпорядження Президента України; постанови, розпорядження та декрети КМУ; нормативно-правові акти місцевих органів державної влади та нормативно-правові акти органів місцевого самоврядування;
- б) закони та постанови ВРУ; постанови, розпорядження та декрети КМУ; укази та розпорядження Президента України; нормативно-правові акти місцевих органів державної влади та нормативно-правові акти органів місцевого самоврядування;

в) закони та постанови ВРУ, декрети КМУ; укази та розпорядження Президента України; постанови та розпорядження КМУ; нормативно-правові акти місцевих органів державної влади та нормативно-правові акти органів місцевого самоврядування.

4. В чинному законодавстві господарські відносини визначаються як такі, що:

- а) виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності лише між суб'єктами господарювання;
- б) виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання та державними органами влади;
- в) виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання.

5. У найбільш загальному плані господарську діяльність залежно від мети та способу організації і здійснення можна поділити на:

- а) торгову діяльність та діяльність у сфері послуг;
- б) підприємницьку (комерційну) діяльність та непідприємницьку (некомерційну) діяльність;
- в) торгову діяльність та некомерційну діяльність.

6. Некомерційна діяльність здійснюється:

- а) підприємцями;
- б) суб'єктами господарювання державного та комунального секторів економіки, а також суб'єктами господарювання у тих сферах, де заборонено підприємництво;
- в) негосподарюючими суб'єктами.

7. В організаційно-господарських правовідносинах беруть участь:

- а) суб'єкти господарювання та суб'єкти організаційно-господарських повноважень;
- б) лише суб'єкти господарювання;
- в) лише суб'єкти організаційно-господарських повноважень.

8. Внутрішньогосподарськими є:

- а) відносини, що складаються між суб'єктами господарювання та суб'єктами організаційно-господарських повноважень у процесі управління господарською діяльністю

- б) відносини, що складаються між структурними підрозділами суб'єкта господарювання, та відносини суб'єкта господарювання з його структурними підрозділами;
- в) відносини, що виникають та складаються у процесі управління господарською діяльністю.

9. Відносини, які виникають при виготовленні та реалізації продукції, виконанні робіт, наданні послуг є:

- а) майновими, а отже господарсько-виробничими;
- б) немайновими, а отже організаційно-господарськими;
- в) внутрішньогосподарськими.

10. Суб'єктами господарської діяльності є:

- а) є суб'єкти господарювання;
- б) суб'єкти, які здійснюють функції управління господарською діяльністю;
- в) усі без винятку суб'єкти господарського права.

11. Формами реалізації державної економічної політики є:

- а) економічне прогнозування та планування;
- б) економічне управління та регулювання;
- в) економічна стратегія та економічна тактика.

12. Економічна стратегія – це:

- а) сукупність найближчих цілей, завдань, засобів і способів їх досягнення для реалізації стратегічного курсу економічної політики в конкретних умовах, що складаються в поточному періоді розвитку народного господарства;
- б) обраний державою курс економічної політики, який розрахований на тривалу перспективу;
- в) це науково обгрунтоване передбачення напрямів розвитку країни, окремих галузей економіки або окремих адміністративно-територіальних одиниць, можливого стану економіки та соціальної сфери в майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення параметрів економічного і соціального розвитку.

13. Згідно чинного законодавства основними засобами державного господарського управління є:

- а) контроль; нагляд; ліцензування; технічне регулювання; дозвільні механізми;
- б) контроль; державне замовлення; ліцензування; технічне регулювання; дозвільні механізми; патентування; квотування;

- в) державне замовлення; ліцензування, патентування і квотування; технічне регулювання; застосування нормативів та лімітів; регулювання цін і тарифів; надання інвестиційних, податкових та інших пільг; надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій; дозвільні механізми.

14. Організаційними формами господарських організацій є:

- а) товариство та установа;
- б) корпоративна та унітарна;
- в) підприємство та установа.

15. Залежно від способу утворення (заснування) та формування статутного фонду в Україні діють підприємства таких організаційних форм, як:

- а) державні та приватні;
- б) товариства та установи;
- в) унітарні та корпоративні.

16. В залежності від особливостей домінування в юридичній природі господарських товариств ознак товариства осіб (персонального товариства) чи ознак товариства капіталів вирізняють:

- а) публічне акціонерне товариство, приватне акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, товариство з додатковою відповідальністю, командитне товариство, повне товариство;
- б) відкрите акціонерне товариство, закрите акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, товариство з додатковою відповідальністю, командитне товариство, повне товариство;
- в) приватне акціонерне товариство, публічне акціонерне товариство, змішане акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, товариство з додатковою відповідальністю, командитне товариство, повне товариство.

17. У відповідності до законодавства об'єднанням підприємств є:

- а) господарське товариство, утворене у складі двох або більше учасників;
- б) господарське товариство, утворене у складі двох або більше учасників з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань;
- в) господарська організація, утворена у складі двох або більше підприємств з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань.

18. Господарське відання, оперативне управління, довірча власність (траст) та довірче управління, володіння, користування за своєю юридичною природою є:

- а) видами права власності;
- б) похідними від права власності речовими правами;
- в) видами зобов'язальних прав.

19. Правопорушення у сфері господарювання – це:

- а) дія чи бездіяльність суб'єкта господарських відносин, що порушує суб'єктивні права або законні інтереси суб'єктів таких відносин та/або встановлені вимоги господарського законодавства (правила здійснення господарської діяльності);
- б) дія чи бездіяльність суб'єкта господарських відносин, що зловживає своїми суб'єктивними правами або законними інтересами;
- в) дія чи бездіяльність суб'єкта господарських відносин, що порушує встановлені вимоги господарського законодавства (правила здійснення господарської діяльності).

20. У найбільш широкому плані традиційно захист господарських прав та інтересів можна класифікувати на такі форми:

- а) юрисдикційну та неюрисдикційну;
- б) застосування господарсько-правової відповідальності та інші заходи;
- в) самозахист та адміністративний захист.

Тестові завдання в рамках модулю № 2 та комплексу модулів № 1 та № 2 (теми 1-26 навчальної дисципліни) за варіантами

Варіант 1

1. Державна економічна політика:

- а) є процесом владного впливу, що здійснюється уповноваженими органами державної влади та місцевого самоврядування у сфері господарювання задля забезпечення суспільних (публічних) інтересів;
- б) є окремою формою (видом) публічного управління господарською діяльністю;
- в) визначає базові засади та напрямки організації й здійснення державного регулювання господарської діяльності.

2. Економічна тактика – це:

- а) сукупність найближчих цілей, завдань, засобів і способів їх досягнення для реалізації стратегічного курсу економічної політики в конкретних умовах поточного періоду розвитку народного господарства;
- б) обраний державою курс економічної політики, який розрахований на тривалу перспективу;
- в) науково обгрунтоване передбачення напрямів розвитку країни, можливого стану економіки та соціальної сфери в майбутньому, а також шляхів і строків досягнення параметрів економічного і соціального розвитку.

3. Управління господарською діяльністю у державному та комунальному секторах економіки здійснюється через:
- а) прийняття законодавчих актів щодо управління господарською діяльністю;
 - б) систему організаційно-господарських повноважень відповідних органів управління щодо суб'єктів господарювання, що належать до цих секторів відповідно;
 - в) контроль та нагляд у сфері господарювання.
4. Суб'єкти господарського права можуть бути суб'єктами (учасниками) господарських правовідносин за наявності в сукупності наступних загальних умов:
- а) господарсько-правової норми, що передбачає права та/або обов'язки суб'єкта; господарської правоздатності та дієздатності суб'єкта (господарської компетенції); юридичних фактів;
 - б) господарсько-правової норми, що передбачає права та/або обов'язки суб'єкта; господарської деліктоздатності суб'єкта; підстав виникнення, зміни та припинення правовідносин (юридичних фактів);
 - в) господарської правоздатності та дієздатності суб'єкта (господарської компетенції); наявності майнової основи суб'єкта; наявності організаційно-правової форми суб'єкта.
5. Предметом господарського права є:
- а) сукупність майнових та особистих немайнових відносин;
 - б) сукупність суспільних відносин, які виникають з приводу публічного управління господарською діяльністю;
 - в) сукупність суспільних відносин, які виникають з приводу ініціювання (організації), ведення та припинення господарської діяльності (в т. ч. відносини щодо публічного управління господарською діяльністю), а також з приводу створення, організаційного функціонування та припинення суб'єктів господарювання та їх об'єднань.
6. Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності визначається:
- а) окремим законом;
 - б) підзаконними нормативно-правовими актами;
 - в) органами виконавчої влади, наділеними повноваженнями у сфері дозвільної системи.
7. З точки зору антимонопольного законодавства та законодавства про захист економічної конкуренції створення суб'єкта господарювання, метою чи внаслідок створення якого здійснюється координація конкурентної поведінки між суб'єктами господарювання, що створили зазначений суб'єкт господарювання, або між ними та новоствореним суб'єктом господарювання, – це:

- а) концентрація суб'єктів господарювання;
- б) монополізація;
- в) узгоджені дії.

8. Господарське законодавство – це:

- а) система нормативно-правових актів, в змісті яких зафіксовані норми, що регулюють господарські відносини;
- б) система нормативно-правових актів та актів індивідуальної дії, в змісті яких зафіксовані норми, що регулюють господарські відносини;
- в) система нормативно-правових актів та індивідуальних господарських договорів, в змісті яких зафіксовані положення, що регулюють господарські відносини.

9. Центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері банкрутства, є:

- а) Державне агентство банкрутства України;
- б) Міністерство юстиції України;
- в) Реєстраційна служба України.

10. Способами організації капітального будівництва є:

- а) підрядний, господарський та підрядно-господарський (змішаний);
- б) нове будівництво; реконструкція; реставрація; капітальний ремонт;
- в) проектування; безпосереднє будівництво; управління будівництвом.

11. В найбільш загальному плані основними галузями сільського господарства є:

- а) тваринництво та садівництво;
- б) рослинництво та тваринництво;
- в) племінна справа та насінництво.

12. Відповідальність за порушення договірних зобов'язань з перевезення вантажу є:

- а) повною;
- б) обмеженою;
- в) альтернативною.

13. Членами фондової біржі можуть бути:

- а) лише торговці цінними паперами, що мають ліцензію на право провадження професійної діяльності на фондовому ринку та взяли на себе зобов'язання виконувати правила, положення і стандарти фондової біржі;
- б) будь-які суб'єкти господарювання;
- в) суб'єкти господарювання, які здійснюють брокерську та дилерську діяльність.

14. Для спеціального правового режиму господарської діяльності в умовах воєнного стану характерним є:

- а) змішаний режим (обмежувально-заохочувальний);
- б) обмежувальний режим;

в) заохочувальний режим.

15. В залежності від мети здійснення інвестування можна поділити на:

- а) комерційне та соціальне;
- б) приватне та публічне;
- в) приватне, публічне та змішане.

16. Згідно з чинним законодавством зовнішньоекономічною діяльністю є:

- а) діяльність суб'єктів господарської діяльності України, що має місце за межами території України;
- б) діяльність іноземних суб'єктів господарської діяльності на території України;
- в) діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами.

17. В найбільш узагальненому плані складовими валютної політики є:

- а) валютне регулювання та валютний контроль;
- б) валютне регулювання та міжнародне валютне співробітництво й участь у міжнародних валютно-фінансових організаціях;
- в) валютне регулювання; валютний контроль; міжнародне валютне співробітництво та участь у міжнародних валютно-фінансових організаціях.

18. За своїми функціями господарсько-правові норми бувають:

- а) імперативними та диспозитивними;
- б) процедурними та матеріальними;
- в) регулятивними, охоронними, захисними.

19. Залежно від економічної форми, якої набуває майно у процесі здійснення господарської діяльності, майнові цінності класифікуються на:

- а) окрему річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки;
- б) основні фонди, оборотні засоби, кошти, товари;
- в) речі та нематеріальні об'єкти.

20. У сфері господарювання застосовуються такі види санкцій:

- а) відшкодування збитків, штрафні санкції, оперативно-господарські санкції;
- б) відшкодування збитків; штрафні, оперативно-господарські та адміністративно-господарські санкції;
- в) відшкодування збитків та неустойка.

Варіант 2

1. Господарсько-правова норма – це:

- а) правило поведінки, скероване на врегулювання суспільних відносин, що виникають при ініціюванні (організації), здійсненні та припиненні господарської діяльності та управлінням нею, а також при створенні, організаційному функціонуванні та припиненні суб'єктів господарювання та їх об'єднань;

- б) правило поведінки, скероване на врегулювання особистих майнових відносин, що виникають між суб'єктами права та ґрунтуються на їх юридичній рівності, вільному волевиявленні та майновій самостійності;
- в) правило поведінки, скероване на врегулювання суспільних відносин, що виникають при нормотворчій діяльності владних державних органів та органів місцевого самоврядування.

2. Зміст науки господарського права складають:

- а) правові норми та нормативні акти;
- б) положення господарських нормативно-правових актів;
- в) система знань (поняття, положення, висновки, концепції тощо) про господарсько-правові явища.

3. Виходячи з положень чинного законодавства, розмежування сфер регулювання ЦК України та ГК України здійснюється наступним чином:

- а) у випадках врегульованості відносин у сфері господарювання ЦК України, ГК України застосовуватися не повинен, а у разі недостатності правового регулювання нормами ЦК України, застосовується ГК України;
- б) одночасному застосуванню підлягають норми обох кодексів, а у разі виникнення конфлікту норм – пріоритет у застосуванні має ЦК України;
- в) у випадках врегульованості відносин у сфері господарювання ГК України, ЦК України застосовуватися не повинен, а у разі недостатності правового регулювання нормами ГК України, застосовується ЦК України.

4. В основі правового господарського порядку, згідно із положеннями законодавства, закладений принцип:

- а) оптимального поєднання ринкового саморегулювання макроекономічних процесів з державним регулюванням економічних відносин суб'єктів господарювання;
- б) оптимального поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктів господарювання з державним регулюванням макроекономічних процесів;
- в) застосування лише державного регулювання економічних відносин суб'єктів господарювання.

5. З огляду на предметне наповнення господарська діяльність у законодавстві класифікується:

- а) за видами економічної діяльності;
- б) за методами економічної діяльності;
- в) за способами економічної діяльності.

6. У найбільш загальному плані, межі свободи підприємництва визначаються за наступним правилом:

- а) кожний має право на підприємницьку діяльність, прямо дозволену законом;
- б) кожний має право на підприємницьку діяльність, не заборонену законом;

- в) кожний має право на підприємництво, не заборонене законом, але за умови отримання дозволу держави.
7. Господарські відносини та відносини у сфері господарювання, як і їх відповідні суб'єкти (учасники):
- а) є тотожними;
 - б) збігаються між собою, але лише в основній частині;
 - в) є цілком різнорідними та ніяким чином не збігають між собою (ні повністю, ні в частині).
8. Організаційно-господарськими відносинами є відносини:
- а) між структурними підрозділами суб'єкта господарювання у процесі управління господарською діяльністю;
 - б) між суб'єктами господарювання та суб'єктами організаційно-господарських повноважень у процесі управління господарською діяльністю;
 - в) між негосподарюючими суб'єктами у процесі управління господарською діяльністю.
9. В найбільш загальному плані до кола суб'єктів господарювання, згідно із законодавством, включаються:
- а) господарські організації (юридичні особи) різних видів та громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці;
 - б) господарські організації (юридичні особи) різних видів;
 - в) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.
10. В цілому для підприємств характерним є створення наступних органів управління та контролю:
- а) вищий орган, контрольний орган, виконавчий орган, ревізійний орган;
 - б) вищий орган, виконавчий орган, ревізійний орган;
 - в) вищий орган, контрольний орган, ревізійний орган.
11. Залежно від організаційно-правової форми та ступеня централізації управлінських повноважень об'єднання суб'єктів господарювання можна поділити на:
- а) господарські об'єднання, державні господарські об'єднання та комунальні господарські об'єднання;
 - б) асоціації, корпорації, консорціуми, концерни, інші об'єднання підприємств, передбачені законом;
 - в) приватні та публічні господарські об'єднання.
12. Згідно із законодавством правом власності є:
- а) право особи на річ, яке вона здійснює згідно із законом за своєю волею, незалежно від волі інших осіб;

- б) сукупність прав та обов'язків особи щодо речі (майна), які реалізуються відповідно до закону;
- в) сукупність правових норм, які встановлюють і охороняють належність матеріальних благ суб'єктам.

13. Господарсько-правова відповідальність – це:

- а) сприятливого характеру майнові та/або організаційні наслідки, що настають для суб'єкта господарських відносин, який дотримується встановлених вимог господарського законодавства;
- б) несприятливого характеру наслідки, що настають для суб'єкта господарських відносин, який зловживає своїми суб'єктивними правами або законними інтересами та/або встановленими вимогами законодавства;
- в) несприятливого характеру майнові та/або організаційні наслідки, що настають для суб'єкта господарських відносин, який вчинив господарське правопорушення, тобто дію чи бездіяльність, що порушує суб'єктивні права або законні інтереси інших суб'єктів господарських відносин та/або встановлені вимоги господарського законодавства, через застосування до нього у встановленому порядку господарських санкцій.

14. Неюрисдикційна форма захисту господарських прав та інтересів є:

- а) сукупністю самостійних незаконних та протиправних дій фізичних осіб та організацій, що вчиняються з метою захисту власних прав та законних інтересів;
- б) сукупністю самостійних законних дій фізичних осіб та організацій, що вчиняються з метою захисту власних прав та законних інтересів;
- в) є видом адміністративного захисту господарських прав та інтересів.

15. За загальним правилом, необхідною і достатньою формальною підставою для винесення господарським судом ухвали про порушення справи про банкрутство є:

- а) неспроможність суб'єкта господарювання задовольнити в повному обсязі визнані судом вимоги кредиторів;
- б) визнання факту неспроможності боржника господарським судом;
- в) заява боржника або кредитора про порушення справи про банкрутство.

16. Якщо майна банкрута вистачило для задоволення вимог кредиторів у повному обсязі, він вважається:

- а) таким, що не має боргів і може продовжувати свою підприємницьку діяльність;
- б) таким, що не має боргів і припиняє свою підприємницьку діяльність;
- в) таким, що не має боргів і підлягає санації.

17. Біржові торги здійснюються згідно з:

- а) правилами біржової торгівлі;
- б) установчим документом біржі;
- в) умовами біржового контракту.

18. За напрямками будівництва та в залежності від результатів будівельну діяльність можна поділити на:

- а) житлове будівництво; нежитлове будівництво; будівництво обслуговуючих об'єктів;
- б) нове будівництво; реконструкція; реставрація; капітальний ремонт;
- в) проектування; безпосереднє будівництво; управління будівництвом.

19. Змістом господарського договору, виходячи зі змісту положень господарського законодавства, є:

- а) умови договору, визначені угодою його сторін щодо встановлення, зміни або припинення господарських зобов'язань, як погоджені сторонами, так і ті, що приймаються як обов'язкові відповідно до законодавства;
- б) права та обов'язки сторін договору;
- в) реквізити договору.

20. Тариф є:

- а) грошовим і запропонованим до оплати виразом вартості виконаних робіт і наданих послуг;
- б) виражена в грошах вартість виготовленої і запропонованої для реалізації продукції або товару;
- в) виражена в грошах вартість виготовленої і запропонованої для реалізації продукції та послуг.

Варіант 3

1. Системоутворюючими факторами галузі господарського права є:

- а) предмет та суб'єкти господарського права;
- б) предмет та метод господарського права;
- в) предмет, метод, суб'єкти, правовий режим, принципи та база законодавства.

2. В якості навчальної дисципліни господарське право виступає:

- а) сукупністю норм, які пов'язані з правовим регулюванням та правовим забезпеченням господарської діяльності;
- б) сукупністю положень законодавства, якою регулюються господарська діяльність та сфера господарювання;
- в) сукупністю знань, яка систематизована відповідно до потреб, пов'язаних з підготовкою спеціалістів у сфері правового регулювання та правового забезпечення господарської діяльності (юристів та економістів).

3. В чинному законодавстві господарські відносини визначаються як такі, що:

- а) виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності лише між суб'єктами господарювання;
- б) виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання та державними органами влади;

- в) виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання.
4. У найбільш загальному плані господарську діяльність залежно від мети та способу організації і здійснення можна поділити на:
- а) торгіву діяльність та діяльність у сфері послуг;
 - б) підприємницьку (комерційну) діяльність та непідприємницьку (некомерційну) діяльність;
 - в) торгіву діяльність та некомерційну діяльність.
5. Некомерційна діяльність здійснюється:
- а) підприємцями;
 - б) суб'єктами господарювання державного та комунального секторів економіки, а також суб'єктами господарювання у тих сферах, де заборонено підприємництво;
 - в) негосподарюючими суб'єктами.
6. В організаційно-господарських правовідносинах беруть участь:
- а) суб'єкти господарювання та суб'єкти організаційно-господарських повноважень;
 - б) лише суб'єкти господарювання;
 - в) лише суб'єкти організаційно-господарських повноважень.
7. Відносини, які виникають при виготовленні та реалізації продукції, виконанні робіт, наданні послуг є:
- а) майновими, а отже господарсько-виробничими;
 - б) немайновими, а отже організаційно-господарськими;
 - в) внутрішньогосподарськими.
8. Суб'єктами господарської діяльності є:
- а) є суб'єкти господарювання;
 - б) суб'єкти, які здійснюють функції управління господарською діяльністю;
 - в) усі без винятку суб'єкти господарського права.
9. Формами реалізації державної економічної політики є:
- а) економічне прогнозування та планування;
 - б) економічне управління та регулювання;
 - в) економічна стратегія та економічна тактика.
10. Згідно чинного законодавства основними засобами державного господарського управління є:
- а) контроль; нагляд; ліцензування; технічне регулювання; дозвільні механізми;
 - б) контроль; державне замовлення; ліцензування; технічне регулювання; дозвільні механізми; патентування;
 - в) державне замовлення; ліцензування, патентування і квотування; технічне регулювання; застосування нормативів та лімітів; регулювання цін і тарифів;

надання інвестиційних, податкових та інших пільг; надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій; дозвільні механізми.

11. У відповідності до законодавства об'єднанням підприємств є:

- а) господарське товариство, утворене у складі двох або більше учасників;
- б) господарське товариство, утворене у складі двох або більше учасників з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань;
- в) господарська організація, утворена у складі двох або більше підприємств з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань.

12. Господарське відання, оперативне управління, довірча власність (траст) та довірче управління, володіння, користування за своєю юридичною природою є:

- а) видами права власності;
- б) похідними від права власності речовими правами;
- в) видами зобов'язальних прав.

13. Правопорушення у сфері господарювання – це:

- а) дія чи бездіяльність суб'єкта господарських відносин, що порушує суб'єктивні права або законні інтереси суб'єктів таких відносин та/або встановлені вимоги господарського законодавства (правила здійснення господарської діяльності);
- б) дія чи бездіяльність суб'єкта господарських відносин, що зловживає своїми суб'єктивними правами або законними інтересами;
- в) дія чи бездіяльність суб'єкта господарських відносин, що порушує встановлені вимоги господарського законодавства (правила здійснення господарської діяльності).

14. У найбільш широкому плані захист господарських прав та інтересів можна класифікувати на такі форми:

- а) юрисдикційну та неюрисдикційну;
- б) застосування господарсько-правової відповідальності та інші заходи;
- в) самозахист та адміністративний захист.

15. Перелік товарів (робіт, послуг), експорт та імпорт яких здійснюються суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності лише за наявності ліцензії, встановлюється:

- а) Верховною Радою України;
- б) Кабінетом Міністрів України;
- в) Міністерством закордонних справ.

16. Господарська діяльність в умовах спеціального режиму господарювання регулюється:

- а) загальним законодавством з урахуванням особливостей, установлених спеціальним законодавством;

- б) спеціальним законодавством з урахуванням особливостей, установлених загальним законодавством;
- в) спеціальним законодавством без урахування положень спеціального законодавства.

17. Ломбард у відповідності з вимогами законодавства зобов'язаний мати власний капітал у розмірі не менше:

- а) 200 тисяч гривень;
- б) 300 тисяч гривень;
- в) 500 тисяч гривень.

18. Відповідальність за порушення договірних зобов'язань з перевезення вантажу є:

- а) повною;
- б) обмеженою;
- в) альтернативною.

19. Залежно від предмета діяльності розрізняють такі види бірж:

- а) товарні, фондові та валютні біржі;
- б) приватні та публічні;
- в) великі, середні та малі.

20. Наявність монопольного становища у суб'єкта господарювання на ринку є:

- а) є протиправною;
- б) не є протиправною, оскільки такою (протиправною) визнається лише зловживання цим становищем на ринку;
- в) не є протиправною за будь-яких обставин.

Додаткові контрольні питання та задачі в рамках модулю № 1 (теми 1-13 навчальних дисциплін) за варіантами

Варіант 1

1. Контрольні питання.

1.1. Обґрунтуйте або спростуйте наступне твердження: «Господарська діяльність є ключовим поняттям господарського права та господарського законодавства». Відповідь аргументуйте.

2. Задача.

2.1. Уповноважений належним чином на представництво інтересів юридичних осіб представник подав державному реєстратору пакет необхідних документів для внесення до Єдиного державного реєстру запису про

рішення засновників юридичних осіб щодо припинення юридичних осіб шляхом злиття. Разом з тим державний реєстратор залишив без розгляду подані документи на тій підставі, що представником юридичної особи було подано рішення щодо припинення юридичної особи, яке оформлене з порушенням передбачених законом вимог, а саме: рішення щодо припинення юридичної особи було підписане лише уповноваженими особами юридичних осіб, що припиняються та не підписане уповноваженими особами юридичної особи – правонаступника. В той же час, представник не погоджується з рішенням державного реєстратора та вважає його таким, що не відповідає положенням чинного законодавства.

- а) Дайте правову характеристику ситуації.
- б) В якому порядку слід вирішувати окреслену спірну ситуацію? Відповідь обґрунтуйте.

Варіант 2

1. Контрольні питання.

- 1.1. Окресліть власну позицію щодо питання необхідності державного регулювання економіки чи відсутності у такій необхідності. Відповідь обґрунтуйте.

2. Задача.

- 2.1. Посадові особи органу державного нагляду (контролю), маючи на меті здійснити плановий захід з державного нагляду (контролю) щодо суб'єкта господарювання ТОВ «А», не були допущені працівниками останнього до здійснення відповідного заходу на тій підставі, що ними не було одержано повідомлення про здійснення планового заходу в порядку передбаченому законодавством. У той же час, посадові особи органу державного нагляду (контролю) вважають, що окреслені дії працівників суб'єкта господарювання ТОВ «А» є такими, що перешкоджають здійсненню державного нагляду (контролю), у зв'язку з чим посадовими особами органу державного нагляду (контролю) було висунуто вимогу припинити відповідні дії та забезпечити належним чином проведення планового заходу з державного нагляду (контролю).

- а) Дайте правову оцінку ситуації.
- б) Яким чином слід вирішити окреслену ситуацію згідно чинного законодавства України? Відповідь обґрунтуйте.

Варіант 3

1. Контрольні питання.

1.1. Обґрунтуйте або спростуйте наступне твердження: «Господарські правовідносини та сфера господарювання вирізняються особливою складністю та специфічністю суб'єктного складу». Відповідь аргументуйте.

2. Задача.

2.1. Під час здійснення у встановленому законом порядку перевірки діяльності неприбуткової організації – об'єднання професійних учасників фондового ринку, яке при цьому має статус саморегулювальної організації фондового ринку, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) було виявлено низку вчинених зазначеним об'єднанням господарських правопорушень. У зв'язку із зазначеним, НКЦПФР було прийнято рішення про анулювання свідоцтва про реєстрацію об'єднання як саморегулювальної організації фондового ринку. В той же час, об'єднання професійних учасників фондового ринку, щодо якого було прийнято відповідне рішення, не погоджується з рішенням НКЦПФР та вважає його таким, що не відповідає положенням чинного законодавства України про державну реєстрацію суб'єктів господарювання.

а) Дайте правову характеристику ситуації.

б) В якому порядку слід вирішувати окреслену спірну ситуацію? Відповідь обґрунтуйте.

Додаткові контрольні питання та задачі в рамках модулю № 2 та комплексу модулів № 1 та № 2 (теми 1-26 навчальних дисциплін) за варіантами

Варіант 1

1. Контрольні питання.

1.1. Проаналізуйте зв'язок методів правового регулювання у господарському праві з правилами правової поведінки суб'єктів господарських відносин.

2. Задача.

2.1. Фізична особа – споживач, придбавши продукцію особистого споживання в суб'єкта господарювання (фізичної особи-підприємця), виявила у наступному дефект такої продукції, який виключає використання останньої згідно зі своїм функціональним призначенням. У зв'язку із зазначеними обставинами споживач звернувся до суб'єкта господарювання (фізичної особи-підприємця) з проханням усунути дефект придбаного товару або замінити його на аналогічний. Фізичною особою-підприємцем було відмовлено споживачу у задоволенні його прохання та рекомендовано звернутися до безпосереднього виробника продукції з метою вирішення зазначеного питання. Не погоджуючись з прийнятим фізичною особою-підприємцем рішенням, споживач має намір оскаржити останнє.

а) Дайте правову оцінку ситуації.

б) У який спосіб та у відповідності до якого законодавства слід вирішити окреслену ситуацію? Відповідь обґрунтуйте.

Варіант 2

1. Контрольні питання.

1.1. Окресліть власну позицію щодо питання необхідності державного регулювання економіки чи відсутності у такій необхідності. Відповідь обґрунтуйте.

2. Задача.

2.1. Уклавши між собою договір купівлі-продажу підприємства як цілісного майнового комплексу на території України, суб'єкт господарювання-резидент Японії (покупець) та суб'єкт господарювання-резидент України (продавець) підпорядкували зазначений договір законодавству Японії, яким регулюються питання щодо відчуження об'єктів нерухомості.

а) Дайте правову оцінку ситуації.

б) Згідно права якої держави будуть вирішуватися спори між сторонами у разі їх виникнення? Відповідь обґрунтуйте.

Варіант 3

1. Контрольні питання.

1.1. Розкрийте взаємозв'язок державної економічної політики зі змістом та характером державного господарського управління (регулювання).

2. Задача.

2.1. Уклавши між собою договір про матеріально-технічне постачання та збут продукції виробничо-технічного призначення на 10 років, суб'єкти господарювання ТОВ «А» та ТОВ «Б» погодили у змісті зазначеного договору умову, за якою кожна зі сторін не вправі в односторонньому порядку розірвати договір чи відмовитися від його виконання, крім випадків порушення однією зі сторін своїх зобов'язань за відповідним договором. Через рік після укладення договору один із суб'єктів господарювання (ТОВ «А») в письмовій формі повідомив контрагента по договору ТОВ «Б» про розірвання договору в односторонньому порядку. В свою чергу, контрагент ТОВ «Б» вважає, що вчинені дії суб'єкта господарювання ТОВ «А» є такими, що суперечать умовам договору, а також положенням чинного законодавства України та у зв'язку з цим має намір оспорити зазначені дії.

а) Дайте правову оцінку ситуації.

б) В якому порядку та яким чином слід вирішувати окреслену спірну ситуацію? Відповідь обґрунтуйте.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА РЕСУРСИ

Основна:

1. Господарське право України: навчальний посібник. / А. М. Апаров, О. М. Онищенко. – Т. 1. Загальна частина. – К.: КДАВТ ім. гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного. – К.: Істина, 2016. – 452 с.

2. Господарське право України: навчальний посібник: у 2 т. / А. М. Апаров, О. М. Онищенко. – Т. 2. Особлива (Спеціальна) частина. – К.: Державний університет інфраструктури та технологій. – К.: Істина, 2018. – 448 с.

3. Господарське право України: Навчально-методичний комплекс дисципліни / уклад.: А. М. Апаров, О. М. Онищенко. – К.: КДАВТ. – Київ, 2016. – 108 с.

4. Господарське право : підручник : у 2 ч. – Ч. 1 / [В. Ф. Опришко, Н. С. Хатнюк, Н. А. Фукс та ін.] ; за заг. ред. В. Ф. Опришка та Н. С. Хатнюк. – К. : КНЕУ, 2011. – 507, [5] с.

5. Господарське право : підручник : у 2 ч. – Ч. 2 / [В. Ф. Опришко, Н. С. Хатнюк, Н. А. Фукс та ін.] ; за заг. ред. В. Ф. Опришка та Н. С. Хатнюк. – К. : КНЕУ, 2011. – 501, [3] с.

6. Вінник О. М. Господарське право: навчальний посібник. – 2-ге вид., змін. та доп. / О. М. Вінник. – К. : Правова єдність, 2009. – 766 с.

7. Щербина В. С. Господарське право: підручник / В. С. Щербина. – 6-те вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 640 с.

Додаткова:

1. Конституція України.
2. Господарський кодекс України.
3. Цивільний кодекс України.
4. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 р. № 1906-IV.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна: підручники та навчальні посібники, перелік яких наведений у змісті цього силабусу навчальної дисципліни.

Інформаційні інтернет-ресурси:

1. <http://zakon.rada.gov.ua/>
2. <http://www.president.gov.ua/>
3. <http://www.kmu.gov.ua/>
4. <http://www.me.gov.ua/>
5. <https://minjust.gov.ua/>
6. <http://www.dkrp.gov.ua/>
7. <http://www.scourt.gov.ua/>
8. <http://court.gov.ua/>
9. <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

6. КЕРІВНИЦТВО НАВЧАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ

Керівництво навчальним процесом та коригування напрямків освоєння предметної складової навчального матеріалу доручають кваліфікованим викладачам (професорам, доцентам) навчального закладу. Науковий керівник (викладач) повинен мати науковий ступінь і (або) звання та працювати у відповідному навчальному закладі, на базі якого відбувається освоєння навчального матеріалу.

Обов'язки наукового керівника з навчальної дисципліни (викладача): надавати допомогу у підготовці до занять, розробці плану (змісту) освоєння навчальної дисципліни; доборі літератури, методології та методів освоєння предметної складової навчальної дисципліни тощо; аналізувати зміст плану освоєння навчальної дисципліни, висновки і результати навчальних заходів;

визначати поетапні терміни виконання робіт щодо освоєння навчальної дисципліни; доповідати на засіданні кафедри про хід освоєння студентами змістовної складової навчальної дисципліни; разом із студентом нести відповідальність за коректність навчальних процесів та дотримання прав інтелектуальної власності.

Студент в обов'язковому порядку повинен пройти контрольні заходи щодо відповідності набутих знань цілям та завданням, що висувуються до навчальної дисципліни, виконати всі завдання, що ставляться у ході навчальних процесів.

Викладач допускає студента до модульних та семестрових заходів за умови належного виконання поточних завдань і заходів.

Оцінювання якості знань та вмінь, а також їх захист студентами, відбуваються в рамках, визначених навчальними програмами та силабусами до навчальної дисципліни. Відповідні процедури та процеси включають: доповіді студента; надання відповідей на контрольні питання, розв'язання задач та контрольних тестів тощо.

Доповіді необхідно готувати заздалегідь у формі виступів, в яких доцільно висвітлити такі важливі питання: обґрунтування актуальності теми дослідження; мета, завдання, об'єкт, предмет дослідження; що вдалося встановити, виявити, довести; якими методами це досягнуто; елементи новизни у теоретичних положеннях та в практичних рекомендаціях; з якими труднощами довелося зіткнутися в процесі дослідження, які положення не знайшли підтвердження. У виступі мають міститися також відповіді на основні зауваження наукового керівника.

Доповідь студента не повинна перевищувати за часом 12-15 хвилин. Для кращого сприймання присутніми матеріалу необхідно намалювати на великих аркушах паперу власні таблиці, діаграми, графіки та інші ілюстрації або зробити їх мультимедійну презентацію. Під час захисту роботи студент зобов'язаний дати вичерпні відповіді на всі зауваження.

При визначенні оцінки зважають на якість роботи, рівень наукової та практичної підготовки студента. При оцінці роботи виходять з того, що студент повинен уміти: формулювати мету і завдання своєї роюоти; складати план виконання завдання; вести бібліографічний пошук із застосуванням сучасних інформаційних технологій; використовувати сучасні методи наукового дослідження та виконання поставлених практичних і теоретичних завдань, модифікувати наявні та розробляти нові методи виходячи із завдань конкретної роботи; обробляти отримані дані, аналізувати і синтезувати їх на базі відомих літературних джерел; оформляти результати виконання завдань відповідно до сучасних вимог.

7. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Під час підготовки до занять та у ході їх перебігу студенти ведуть доброзесний діалог з керівником навчальної дисципліни. Середовище та

атмосфера діалогу при цьому мають бути дружніми, творчими, відкритими до ефективного пошуку та вирішення проблем досліджень.

Усі поставлені завдання мають бути виконані у встановлені строки та терміни.

Під час роботи не допускаються будь-які порушення академічної доброчесності.

У разі наявності плагіату в будь-яких формах до студента застосовуються заходи, передбачені політикою вищого навчального закладу з урахуванням та відповідно до нормативних вимог законодавства (про вищу освіту та іншого), ліцензійних умов провадження освітньої діяльності й інших нормативно-правових актів обов'язкового та рекомендаційного характеру, у т.ч. відомчих рекомендацій у/для закладах (-ів) вищої освіти.

Окрему увагу слід звернути на положення Кодексу академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка, а також на зміст наказу № 506 від 07.11.2019 р. «Про врегулювання процедури запобігання та виявлення плагіату в академічних роботах працівників та здобувачів освіти в СумДПУ імені А. С. Макаренка».

Окрім того, слід мати на увазі, що СумДПУ імені А. С. Макаренка укладено ліцензійний договір з ТОВ «Плагіат» щодо надання права користування антиплагіатним програмним забезпеченням (код за ДК 021:2015 72250000-2 послуги, пов'язані із системами та підтримкою).

Кафедра долучається до проведення тематичних загальноуніверситетських заходів, ознайомлюючи в різних формах здобувачів з політикою академічної доброчесності, з принципами і нормами професійної етики в освітній та науковій діяльності як невід'ємними складовими корпоративної культури.

Відповідно до п. 6 Кодексу академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка, за порушення етичних норм і принципів академічної доброчесності передбачається відповідальність залежно від характеру і змісту порушень, а також ступеня їх умисності. Моніторинг дотримання норм Кодексу забезпечує Комісія з питань етики та академічної доброчесності, яка є дорадчим органом університету, її діяльність регламентується Положенням про комісію з питань етики та академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.